

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav translatologie

Mezikulturní komunikace čeština – němčina

Bakalářská práce

Anežka Švarcová

Komentovaný překlad: Slackline – Die Kunst des modernen Seiltanzens. Kleindl, Reinhard. Meyer & Meyer Verlag 2011. Vybrané kapitoly.

Annotated translation: Slackline – Die Kunst des modernen Seiltanzens. Kleindl, Reinhard. Meyer & Meyer Verlag 2011. Selected chapters.

Praha 2022

vedoucí práce: Mgr. Věra Kloudová, Ph.D.

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala Mgr. Věře Kloudové, Ph.D., za mnoho cenných rad, trpělivosti a pečlivosti při vedení práce a za velmi vstřícný přístup během celého studia. Dále děkuji své rodině a blízkým za podporu.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne

.....

Anežka Švarcová

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá komentovaným překladem pěti vybraných kapitol z knihy *Slackline – Die Kunst des modernen Seiltanzens* od Reinharda Kleindla. Skládá se ze dvou částí, samotného překladu textu a odborného komentáře. Komentář tvoří analýza výchozího textu dle Christiane Nordové, popis metody překladu, charakteristika překladatelských problémů na jednotlivých jazykových rovinách a dále posuny při překladu a jejich řešení. Cílem práce je funkční překlad a teoretický komentář k strategii překladu a překladatelskému procesu.

Klíčová slova: komentovaný překlad, funkční překlad, překladatelské problémy, překladatelská analýza, slackline, highline, Reinhard Kleindl

Abstract

This bachelor thesis deals with a commented translation of five selected chapters from the book *Slackline – Die Kunst des modernen Seiltanzens* written by Reinhard Kleindl. It consists of two parts, the translation itself and a commentary on the translation. The commentary includes a text analysis of the translated text by Christiane Nord, description of the translation method, characteristic of translation problems on particular language levels and furthermore the translation shifts and solutions to them. The aim of the thesis is a functional translation as well as a theoretical commentary on the translation strategies and process.

Key words: commented translation, functional translation, translation problems, translation analysis, slackline, highline, Reinhard Kleindl

Obsah

1. Úvod	7
2. Překlad.....	8
3. Komentář k překladu.....	35
3.1. Překladatelská analýza výchozího textu.....	35
3.1.1. Vnětextové faktory.....	35
3.1.1.1. Vysílatel a autor.....	35
3.1.1.2. Intence.....	36
3.1.1.3. Příjemce.....	36
3.1.1.4. Médium	37
3.1.1.5. Čas vzniku textu.....	37
3.1.1.6. Místo vzniku textu.....	37
3.1.1.7. Motiv vzniku textu.....	38
3.1.1.8. Funkční styl.....	38
3.1.1.9. Funkce textu	39
3.1.2. Vnitrotextové faktory.....	39
3.1.2.1. Téma, obsah a výstavba textu	39
3.1.2.2. Presupozice	40
3.1.2.3. Nonverbální a suprasegmentální prvky.....	41
3.1.2.4. Lexikum	42
3.1.2.5. Syntax	42
3.2. Překladatelská metoda.....	43
3.3. Typologie překladatelských problémů a jejich řešení.....	44
3.3.1. Lexikální rovina.....	44
3.3.1.1. Termíny.....	44
3.3.1.2. Anglicismy.....	45
3.3.1.3. Kompozita.....	47
3.3.1.4. Rakouská němčina.....	49
3.3.2. Morfosyntaktická rovina	49
3.3.2.1. Slovesný rod	49
3.3.2.2. Deagentní konstrukce	51
3.3.2.3. Infinitivní a participiální konstrukce.....	52
3.3.2.4. Modalita	53

3.3.2.5.	Interpunkce	54
3.3.2.6.	Slovosled.....	55
3.3.3.	Stylistická rovina.....	56
3.3.3.1.	Charakteristika autorova stylu	56
3.3.3.2.	Expresivita	58
3.3.3.3.	Intertextualita.....	59
3.3.4.	Pragmatická rovina.....	59
3.3.4.1.	Generické maskulinum	59
3.3.4.2.	Oslovování	60
3.3.4.3.	Popisy chůze a cviků na slackline	60
3.3.4.4.	Fotografie a jejich popisky.....	61
3.3.4.5.	Překlad nadpisů	61
3.3.4.6.	Vynechávky.....	62
3.4.	Překladatelské posuny	63
4.	Závěr	68
5.	Bibliografické údaje	69
6.	Přílohy – výchozí text	72

1. Úvod

Předmětem bakalářské práce je komentovaný překlad vybraných kapitol z knihy *Slackline – Die Kunst des modernen Seiltanzens* od Reinharda Kleindla.

Práce se skládá ze dvou částí. První část tvoří překlad pěti kapitol knihy, které jsem vybrala s ohledem na fiktivní zadání, tedy překlad části knihy pro Českou asociaci slackline a její následné využití jakožto materiál pro chystané periodikum. Pro tento text jsem se rozhodla, jelikož se slackliningu sama věnuji, a byť se jedná o dynamicky se rozvíjející sport, v češtině stále mnoho publikací o slackline dostupných není. Reinhard Kleindl je jeden z těch, kteří stáli u rozvoje tohoto sportu, a proto jsem pro překlad zvolila jeho knihu. Překlad cizojazyčných publikací o slackline by tak mimo jiné mohl přispět k dalšímu rozvoji sportu, lepší informovanosti a propojení komunit na mezinárodní úrovni.

Druhá část práce se věnuje odbornému komentáři k překladu, který tvoří analýza výchozího textu, charakteristika metody překladu, dále jsou v komentáři popsány problémy, které na jednotlivých jazykových rovinách při překladu vznikly, a strategie jejich řešení, a v neposlední řadě i překladatelské posuny. Teoretický základ je názorně doplněn ukázkami z překladu, na kterých je demonstrována konkrétní problematika a strategie překladu.

U originálu i u překladu uvádím odkazy na strany.

2. Překlad

1 Pro začátečníky

1.1 První seznámení

Pokud chcete zkusit chůzi po slackline úplně poprvé, mám pro vás jeden tip do začátku: méně respektu! Abyste mohli chodit po slackline, nemusíte být nijak zvlášť nadaní. Ještě jsem nepotkal nikoho, kdo by to vážně zkusil a nedělal žádné pokroky. Chodit po slackline se můžete naučit stejně tak, jako se můžete naučit jezdit na kole. Jediné, co potřebujete, je chuť to zkusit a trochu trpělivosti.

První lajna by měla být:

- spíše nízko (asi 0,5 m),
- asi 4–7 m dlouhá
- a ne moc volná.

Důležitá je dobrá dopadová plocha a dostatečný prostor na pády (asi 2 m na každé straně), ten snad ale nebudete potřebovat.

Co je lepší: *naboso nebo v botách*? To je na každém. Vždy záleží na teplotě a na tom, jak vypadá zem pod vámi. Pokud máte pod lajnou čistou louku, písek nebo matraci, pak je příjemnější chodit naboso. Díky tomu ucítíte popruh pod chodidlem a budete stát jistěji. Vždy ale vzniká malé riziko, že zůstanete viset za prsty, když uklouznete.

Pokud používáte boty, dejte pozor na několik věcí, jako je:

- tenká podrážka, abyste cítili popruh,
- malý profil, abyste mohli otočit nohu a nikde se přitom nezachytili
- a aby byly boty spíše úzké a dobře seděly.

Na jumpline se boty nosí standardně – žádné chodidlo nedokáže vydržet tak dlouhou zátěž při skákání. U longline a highline je z výše jmenovaných důvodů stále oblíbená chůze naboso.

Široký nebo úzký popruh? To je otázka filozofie. Z psychologického hlediska jsou na začátku lehčí široké popruhy. To, že je popruh široký, ale ještě neznamená, že se na něj půjde lépe strefit chodidlem. Popruh se může přetáčet a je stabilní jen tehdy, když noha stojí opravdu ve středu. Oproti tomu úzké popruhy mají tu výhodu, že se jim chodidlo může trochu přizpůsobit, což vám umožňuje stát jistěji a zabrání uklouznutí.

Mezi 2,5 a 5 cm je vhodná jakákoli šířka – to už je na osobních preferencích.

1.2 Velký třes

Nástup není ve všech částech lajny stejný. Zatímco na kraji a ve středu popruhu vám to půjde ztěžka, nejhodnější je oblast na konci první třetiny lajny.

Zde je ještě několik důležitých tipů pro první nástup na slackline:

- Chodidla pokládejte rovně, ne našikmo! Když stojíte k lajně kolmo, můžete nekontrolovaně spadnout na záda.
- Neřívejte se dolů na chodidla, ale dopředu na nějaký pevný bod. To vám dodá jistotu a vzpřímené držení těla. Dobře se k tomu hodí konec popruhu nebo kůra stromu.
- Ruce zvedněte nahoru, dlaněmi až k uším! Pomůžou vám při balancování.
- Váhu přeneste na lajnu zhoupnutím, nesnažte se pomalu propínat koleno. (Nezapomeňte u toho dýchat!)
- Když na popruh vyvinete tlak, začne se zběsile třást. To je úplně normální. Není zcela jasné, odkud se ten třes bere. Faktem je, že po několika minutách cvičení přestane sám od sebe. V tomto okamžiku už se tělo přizpůsobilo lajně.
- Jakou nohou začnete, je jen na vás. Stejně se vyplatí zkusit pokud možno každou techniku co nejdříve i na druhou stranu.
- U prvních pokusů vám pomůže, když si stojnou nohu posunete blízko k popruhu tak, abyste se holení dotýkali lajny. Třes se pak zmírní.
- Když už stojíte, je dobré postavit si na popruh za první nohu i druhou nohu. Teď už jde jen o to, vydržet nahoře co možná nejdéle.
- Pokud nechcete rovnou na slackline, můžete zkusit i nějaké přípravné cviky. Osvědčilo se vzájemně se podpírat za ruku nebo napnout nad lajnu lano, za které se dá pevně držet. Především děti nemají problém s tím, když si takto pomůžou. Na rozdíl od

Správná pozice

Postoj na lajně

dospělých nejsou příliš hrdé na to, aby se nechaly vést za ruku, a nemusí se za každou cenu naučit držet balanc hned a bez pomoci.

1.3 První krůčky

Když už zvládáte na lajně několik vteřin stát a máte trochu cit pro to, jakými pohyby udržovat rovnováhu, měli byste začít s prvními kroky. Chodit po lajně není o moc těžší než na ní stát, protože každý krok pomáhá při balancování.

Co je důležité:

- Pomalu dělejte krok za krokem a pokaždé si dejte čas na vybalancování. Když přes lajnu poběžíte, možná uděláte ze začátku o krok nebo dva navíc, ale pokud lajnu minete, může to být nebezpečné.
- Jděte trochu do kolen. Když kolena propnete, všimněte si, že je obtížné postavit na lajně jednu nohu za druhou. Přední noha je totiž moc krátká! Pokud trochu ohnete kolena, máte víc prostoru pro pohyb a můžete si postavit přední nohu, ale stále přitom plně zatěžovat tu zadní.

- Horní polovinu těla držte rovně a dívejte se dopředu na nějaký pevný bod. Tady se nabízí konec lajny. Když se díváte na chodidla, sice se snadněji strefíte na popruh, ale půjdete sklonění a to vám bude narušovat rovnováhu. Jistotu vám dodá nějaký bod v okolí, kterého se můžete „držet“ očima. Pokud máte pocit, že se na lajnu nemůžete strefit, aniž byste se na ni dívali, zkuste chodit bez bot. Pak se dá popruh nahmatat chodidlem. Navíc je i bez koukání jasné, kde se popruh nachází: musí být přímo před nohou, která na něm stojí!

Držení těla

Tyto tipy se v tom podstatném shodují s technikami, které používají provazochodci v cirkuse. Profesionální artistka Mascha Dimitri například píše:

„Ruce roztáhněte rovně do stran, pohled směřujte na protější skobu, nesklánějte hlavu a rovnou si navykněte na hezké, vzpřímené držení těla.“

Mimo to popisuje další variantu, kdy se dá vedle lana podpírat pomocí tyčí.

1.4 Základní triky

Pokud jste už zvládli přejít prvních pár metrů slackline, pak stojí za to vyzkoušet i nějaké triky.

Otočka

Tato technika je důležitá, abyste na konci lajny nemuseli slézat a mohli na ní zůstat déle. Když se otočíte, máte možnost lajnu přejít v opačném směru a v této hře pokračovat třeba až do nekonečna, pokud budete chtít.

Při otočce nastává ten problém, že se na chvíli dostanete do nepříjemné situace, kdy stojíte k lajně kolmo. Trik spočívá v tom, zkrátit tuto dobu na minimum.

Proto je dobré nejdřív postavit přední nohu kolmo k lajně, vytočenou směrem dovnitř. Když na ni teď mírně přenesete váhu, můžete švihem otočit druhou nohu o 180°. Tím se obrátí i tělo a otočka je hotová.

Dávejte pozor, abyste během toho drželi horní část těla vzpřímenou.

Otočka

Dropknee (Knee Drop)

Tento trik je příjemný a není ani nijak zvlášť těžký. Hezké na něm je to, že čím níž dostanete koleno pod lajnu, tím stabilnější bude i celá pozice.

Trik se dá provést dvěma způsoby. V prvním případě stojí zadní noha klasicky na lajně a pokládá se na ni, jako když si chcete na zemi kleknout na koleno. Tato varianta je zprvu jednodušší, protože nemusíte měnit počáteční pozici. Je ale těžké dostat koleno úplně pod lajnu.

DropKnee

U druhé varianty nohu otočíte dovnitř tak, aby nárt ležel na lajně. Nepříjemné je, že z této pozice už nemůžete tak snadno vystoupit. Na druhou stranu můžete tímto způsobem ohnout koleno úplně pod lajnu, dokud téměř nesedíte na zadní noze. Taková pozice je překvapivě stabilní.

Sitstart

Na longline, highline a na waterline se bez této techniky neobejdete. Na nižších lajnách v parku je to zase zajímavé cvičení.

Nejdřív si musíte na lajnu sednout. Jednu nohu přitom pokrčíte a položíte ji na popruh. Sedněte si na protější hýždě (takže pravé chodidlo, levá hýždě). Druhá noha visí pod lajnou a pomocí ní udržujete stabilitu.

Úkol spočívá v tom, že musíte přenést váhu na nohu na lajně. Aby se vám to podařilo, je důležité posunout chodidlo co nejbliž k tělu. Mírným švihem zvedněte zadek z lajny a druhou nohu, která doposud balancovala, položte co nejrychleji dopředu na popruh. Teď už jen stačí v této trochu nepříjemné pozici vydržet, dokud nepropnete kolena.

Někteří slacklineři si také rádi pomáhají rukou, kterou se pevně chytí lajny a snadněji tak dostanou váhu na nohu. Pokud máte na lajně pravou nohu, pak je nejlepší chytit se levou rukou.

Sitstart

2.5 Náročnější triky

Většinu těchto triků provádějí jumplineři na tvrdších lajnách. Určitě nejde o kompletní seznam, spousta slacklinerů má své vlastní triky a jejich další variace.

Double Dropknee

Jde o variaci jednoduché Dropknee pozice, ve které jednou rukou chytíte lajnu a nártem položíte na popruh i druhou nohu. Pak můžete ruku zase natáhnout. Nejpříjemnější je sednout si na zadní nohu.

Double Dropknee

Ještě náročnější, ale také působivější tento trik bude, když se k lajně otočíte kolmo a nohy roztáhnete od sebe dostatečně daleko, abyste mezi nimi měli místo na zadek. Teď můžete ohnout kolena ještě níž a trup zaklonit dozadu.

Intelektuál

Tento trik je většinou stejně velká zábava pro slacklinera i pro jeho publikum. Nejprve pokrčte kolena a otočte se k lajně kolmo. Během toho samozřejmě vzniká jisté riziko, že se svalíte na záda. Pak si co nejhlouběji dřepněte, nohy u sebe, jednu ruku položte na kolena a druhou pěstí si podepřete hlavu.

Intelektuál

Kiss the Line

Tento trik začíná v pozici Double Dropknee, ve které sedíte na zadní noze. Teď položte přední koleno na lajnu tak, aby popruh procházel diagonálně kousek pod kolenem přes holeň až k nártu. Zadní nohu natáhněte, abyste vytvořili protiváhu, a pak opatrně skloňte hlavu, dokud se bradou nedotknete lajny.

Tip: Zkuste co nejvíc napnout ruce, pomůže vám to udržet si stabilitu i hluboko v pozici.

Kiss the Line

Buddha

Začněte z klasického sedu a pak přejděte do tureckého sedu. Nepříjemné je, že vám tato pozice zablokuje nohy a v případě pádu je nemůžete použít. Nakonec zkuste sepnout ruce.

Surfování

Na tento trik by lajna neměla být příliš krátká ani příliš pevná. Při surfingu se lajna kýve sem a tam, zatímco těžiště slacklinera zůstává víceméně ve středu. Každá lajna má svůj vlastní rytmus, na těch volnějším se surfuje pomaleji.

Buddha

Dobré je, když si při surfování postavíte zadní nohu kolmo k lajně. Je pak jednodušší touto nohou zabrat a lajnu rozpochybovat.

Surfování

Surfování je ztížené tím, že odporuje reflexu lajnu zklidnit a udržet ve středu. Doporučuji zkoušet to pomalu a s rozvahou, protože vás při něm lajna může zběsile a nekontrolovaně vyhazovat.

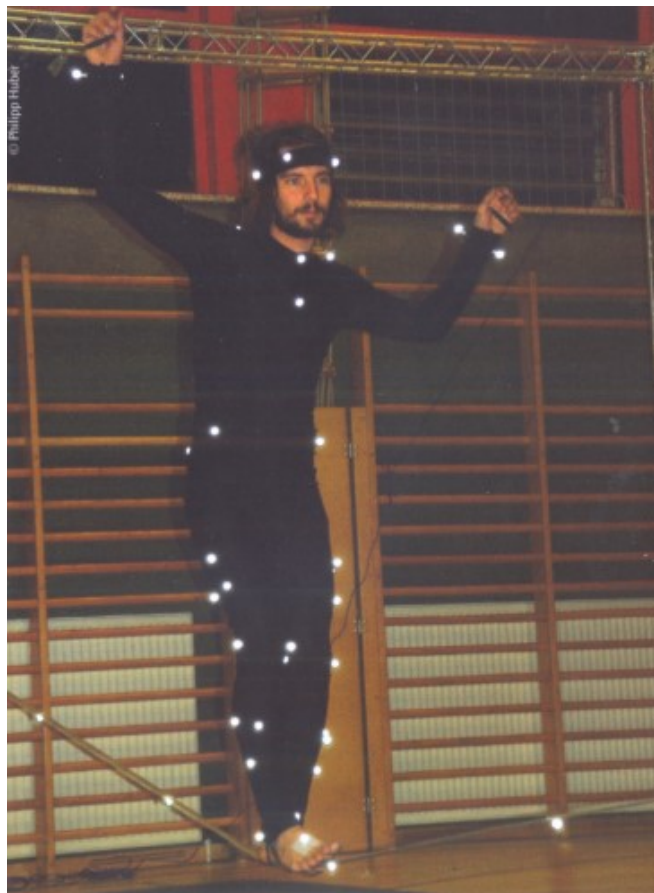
2 Věda

2.1 Jak funguje balancování na napnutých laněch a popruzích?

Následující výsledky pocházejí z výzkumů, které jsme v roce 2010 provedli s Philippem Huberem v Centru diagnostiky pohybu na univerzitě v Grazu. Tehdy se nám naskytla zajímavá příležitost poprvé analyzovat chůzi po slackline pomocí optického snímače pohybu Vicon V612. Cílem bylo zjistit, které pohybové vzorce jsou rozhodující při balancování na slackline a na laně.

Nejdříve jsme zkrátka natočili pohyby slacklinera, jak se snaží udržet rovnováhu. Pokusili jsme se je zobecnit na jediný pohyb, který vede k vybalancování, na tom jsme ale ztroskotali. Hledali jsme kritické pozice a na ně navazující reakce slacklinera, které vedou k jejich vyrovnání. Ukázalo se ale, že u přesnosti měření o 100 Hertzech nelze kritické pozice a reakce k vybalancování oddělit.

Aby se jasně vymezily pohyby, které k vybalancování slouží, uskutečnili jsme pokus následovně: Slackline se těsně u kotvicího bodu připevnila ke straně. Na lajně stál zády ke kotvicímu lanu slackliner. Lano se bez předchozího varování otevřelo, aby se

Fips test

lajna pohnula o několik centimetrů do strany a slacklinera to vyvedlo z rovnováhy. Tak se dala sledovat jeho reakce, jak rovnováhu vyrovnává. V rámci testů jsme natočili reakce čtyř různých slacklinerů, kteří byli všichni spíše pokročilí.

Když se slackliner dostane do nerovnováhy, znamená to, že je jeho váha (přesněji řečeno jeho těžiště) vedle lajny. Pokud tomu nezabrání, začne se nejdřív pomalu, ale pak stále rychleji překlápět do strany – řekněme, že doprava. Je nutné dostat těžiště znovu nad lajnu, přesněji řečeno do roviny, která se rozprostírá mezi kotvicími body a tíhovou silou.

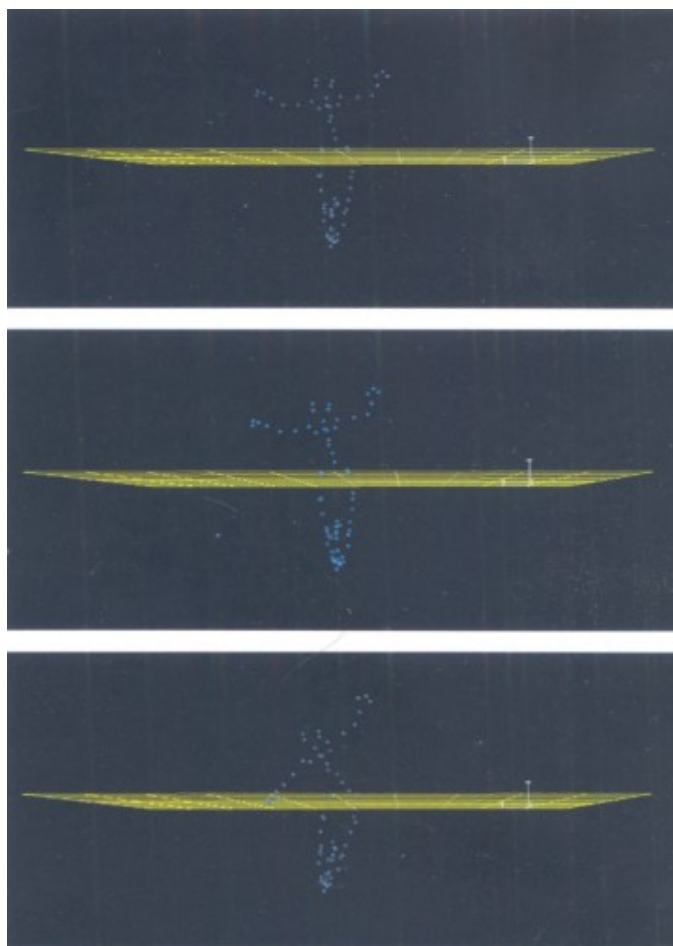
Člověk ale nemá nic, o co by se zapřel a váhu tím posunul nad lajnu. Jediné spojení se zemí je lajna sama. Slackliner tedy musí použít popruh k tomu, aby svou váhu znovu dostal do klidové polohy.

Problém je, že popruh se nachází nalevo od těla a tělo tak tlačí doprava, tedy do špatného směru. Popruh je nutné nejdřív posunout doprava, do směru, do kterého se slackliner překlápí. Teprve když je popruh dál vpravo než těžiště těla, dá se zase urychlit jeho pohyb doleva. Nohy tedy musí popruh tlačít doprava.

Jelikož ale není nic, o co by se dalo zapřít, mohou se nohy pohnout v určitém směru jen tehdy, když se jiná část těla pohybuje v opačném směru. (Přesněji řečeno jde o udržení momentu hybnosti: nohy rotují kolem těžiště těla doprava, zatímco jiná část těla rotuje doleva.) Tato část je horní polovina těla včetně rukou.

V tomto okamžiku tělo dostane impuls doleva a těžiště je opět nad lajnou.

Tělo se dostává do nerovnováhy, navazuje reakce k vybalancování

Přesně tento reflex se ukázal u našich pokusů, což se dá hezky vidět i na obrázcích.

Tento pohybový vzorec by ale v žádném případě neměl definovat nějaký „standardní pohyb“. Jde pouze o jeden prvek komplikovaných procesů, které probíhají při balancování a které z velké části provádíme nevědomě. Přesto z toho můžeme odvodit několik velmi zajímavých závěrů.

Výsledky ukazují, že popruh nejde při balancování udržet úplně v klidu. Pohyby popruhu jsou důležité k udržování rovnováhy. Tak se dá pochopit i to, proč je balancování na hodně tvrdých lajnách tak těžké: u nich se musí popruh z klidové pozice tlačit hodně velkou silou. Proto je i jednodušší doskočit na méně napnutou jumpline. Když se dá popruh odrazit dál, je možné napravit i větší výchyly z rovnováhy.

Pro longline je zajímavý ten poznatek, že právě tyto vyrovnávací reflexy způsobují nepříjemné kmitání popruhu. Umění longline nespočívá v aktivním vyvažování, ale v tom, že využijete stávající výkyvy způsobené kmitáním, abyste napravili výpadky z rovnováhy.

Jasněji se jeví i to, proč je ze začátku tak náročná rodeoline: reflex tlačit lajnu ke straně tam nenarazí na žádný odpor. Na rodeoline skoro není třeba popruh aktivně odrážet, spíše je nutné dávat pozor na to, aby člověk reagoval rychle a popruh ve správný čas zase dostal zpátky do středové pozice.

Dále se v pokusu ukázalo, že pohyby, kterými se udržuje rovnováha, zpravidla vedou k asymetrické pozici těla. Těžiště je pak sice opět na krátký čas nad lajnou, ale horní část těla nebo ruce jsou v této chvíli ohnuté na jednu stranu. Pokud se těžiště začne překlápět do stejného směru, musí se znovu vyrovnat, a může se stát, že už pro to horní polovina těla nemá prostor. Proto je nutné tyto asymetrické pozice dříve nebo později opustit. Výhodné je veslovat rukama (i přesto, že to nevypadá nijak zvlášť elegantně) – veslování je cyklické, a tak v něm lze pokračovat.

2.2 Slackline jako terapie

Slackline slibuje zajímavé možnosti jako forma terapie. Nejblíže jsme tomu, že by se slackline dala zařadit pro trénink rovnováhy.

Aurelia Eidenberger provedla v rámci své diplomové práce *Auswirkungen des Slacklinings auf das Gleichgewicht* (Vliv slackliningu na rovnováhu) studii, která dokládá pozitivní vliv slackline v terapii.

Proti sobě stály dvě skupiny po pěti osobách, z nichž jedna prováděla cviky na rovnováhu na trampolíně, druhá na slackline.

Délka studie činila čtyři týdny, se třemi cvičebními jednotkami po 1,5 hodině týdně.

Schopnost držet balanc se měřila před a po cvičení pomocí MFT balančních testů. Obě skupiny vykazovaly znatelné zlepšení: skupině se slackline se hodnota stability průměrně zlepšila o 0,42, skupině s trampolínou o 0,29. Zlepšení skupiny se slackline bylo tedy výrazně větší.

„Tato studie prokázala, že slackline je vhodná jako terapeutická pomůcka ke zlepšení rovnováhy.“

„Z hlediska prevence je slacklining dobrá metoda, jak předejít inverzním traumatům a dalším zraněním.“

„K tomu je slacklining spojený s velkou zábavou a co se intenzity týče, jde o metodu, která se dá dobře stupňovat. V terapii je důležité zažívat úspěchy, které jsou rychle viditelné, jako například první kroky na slackline.“

Není žádné velké překvapení, že chůze po slackline trénuje rovnováhu. Zajímavý je ale ten aspekt, že oproti srovnatelným fyzioterapeutickým cvikům na rovnováhu má chůze po slackline další výhody: je zábavná a motivační.

3 Psychická stránka

3.1 Strach

„Nemusíš mít strach“ nebo „Nepřemýšlej o tom, prostě to udělej!“, to jsou ohrané věty, které ne vždy vedou k cíli. Hranice mezi tím, že někomu dodáte odvalu a že ho povzbudíte k tomu, aby podstoupil nepřiměřeně velké riziko, je tenká.

Člověk by si neměl od nikoho nechat říkat, z čeho smí mít strach. Strach vás varuje, a proto je podstatné ho v první řadě brát vážně, nejen při slackliningu, ale v každém sportu. Kdo strach ignoruje, velmi rychle se nějakým způsobem zraní.

Samozřejmě vás při slackliningu potká spousta situací, které zprvu strach nahánějí. Je to běžné už u prvních kroků na slackline, a pokud

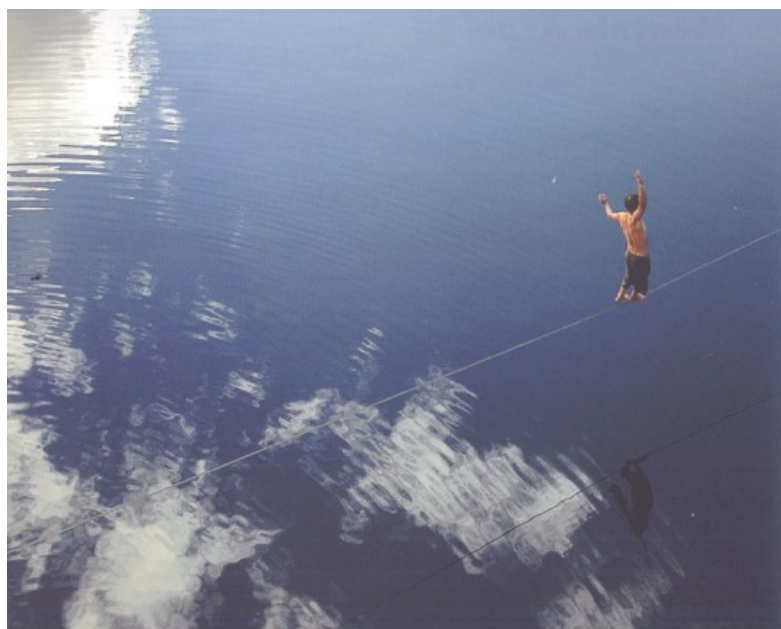

se chcete ve slackliningu dál rozvíjet a zajímáte se především o longline, jumpline nebo o highline, znovu a znovu se budete s tímto pocitem setkávat. Jakmile se přiblížíte svým hranicím, už se nevyhnete tomu, že budete muset zkoumat příčiny svého strachu. Důležité je u toho poslouchat své pocity, tedy svůj vnitřní hlas, a sice rozšiřovat své hranice, ale nikdy nejit za ně.

Důležité je, abyste byli schopní odhadnout své vlastní síly. Jak daleko můžu zajít? Mám nějaký „plán B“, pokud se něco pokazí? (Pokud třeba při skákání lajnu minu nebo při nějakém triku z lajny uklouznu.) Hodně z toho se odehrává v podvědomí. Pokud ale vždy zůstanete v komfortní zóně, nebudete schopní tyto dovednosti trénovat. Podstupovat malé riziko tedy dává smysl – ale jak velké, to musí každý posoudit sám a na vlastní zodpovědnost.

Tím si trénujete dovednosti, které se hodí i v běžném životě. Pomůžou vám reagovat na neznámé situace a umět se rychle správně rozhodnout i ve stresové situaci.

Schopnost správně odhadnout riziko klesá, když jsme unavení nebo děláme něco hodně rutinního. V takovém případě se člověk často nechá oklamat falešným pocitem bezpečí a je důležité zůstat na pozoru. Když selže instinkt, musí nastoupit hlava.

3.2 Motivace

Každý má jiné důvody, proč se věnuje sportu a chce se v něm zlepšovat. Abyste si udrželi výkon a zároveň to pro vás pořád byla zábava, je důležité zjistit, jaká je vaše motivace. Vrcholové sportovní výkony jsou vždy spojené s velkou dávkou uznání, a proto také spousta lidí, kteří uznání hledají, chce své výkony zlepšovat. Na druhou stranu je i sport samotný cílem a radost z něj bývá silnou motivací. No a mnoho lidí zase hledá náročné činnosti, aby odvedli pozornost od nejrůznějších problémů.

Skoro vždy jde o kombinaci těchto a ještě dalších důvodů. Zcela objektivně se dá říct, že když jsme ve stresu a dostaví se strach ze selhání, myšlenky se stočí právě k těmto kořenům naší motivace. Ty pak odvedou pozornost od původního úkolu: udržet se na lajně. V tomto světle je jasné, jaká motivace je nejsilnější. Je to ta, která pramení z radosti ze samotné činnosti, z překonávání obtíží a výzev. Když vás nezajímají jen výsledky, ale hlavně proces, který vás k nim má dovést, jste soustředěnější a cíle dosáhnete snadněji.

S takovým nastavením je při chůzi po slackline možné zažít silné zážitky flow, jak je v psychologii popisuje Michaly Csikszentmihalyi.

3.3 Uvolnění

Jedna z nejzajímavějších stránek slackliningu je pocit uvolnění, který přichází, když už máte trochu nachozeno.

Hezky to pojmenoval Scott Balcom:

„It is important to be relaxed. **If you relaxed completely, you would fall off.** Try to relax *almost* completely.“

Tedy: „Je důležité být uvolněný. **Kdybyste se uvolnili úplně, spadli byste.** Zkuste se uvolnit *skoro* úplně.“

Je to fascinující zážitek. Tělo se zdokonaluje v situaci, kterou z principu nejde úplně kontrolovat a hlava se vyprázdňuje, aby mohla tento stav pozorovat a užívat si ho.

4 Highline

Highline je slackline, která se napíná ve větší výšce jako jakýsi most nad propastí. Na rozdíl od drátěných lan, která si provazochodci také napínají ve výšce, se chodí s jistěním a bez balancovací tyče.

Highline

Někdy se highline považuje za královskou disciplínu slackliningu. I když je zážitek z highline něco zcela výjimečného, ne vše tomuto pohledu nasvědčuje.

Hlavní výzvu na highline představuje to, že se musíte vyrovnat s výškou a se strachem z pádu. Často je to jen nedůvěra ve vlastní highline set up, který by měl highlinera chytit. Taková obava byla dřív vcelku oprávněná, dnes už jsou highline bezpečnější.

Není to ale jen o strachu. Další překážkou na highline je to, že u ní chybí orientační body. I zkušení highlineři přejdou ve výšce asi jen třetinu té délky, kterou zvládají nad zemí. Když tedy chcete zkusit přejít 20 m na highline, měli byste být schopní zvládnout 60 m na longline.

Hlavně veřejnost a média mají o highline velký zájem. Highlining prostě vypadá úchvatně a proto má své zvláštní místo. Kromě výzev spojených s technikou na slackline, tedy samotného přechodu lajny, tu hraje roli více kritérií: přístup a napínání lajny na specifických místech ve vysokohorském prostoru a vyrovnávání se s výškou. Jakkoli mě highline baví, mám dojem, že longline nebo dlouhá rodeoline nabízí mnohem bezprostřednější zkušenost se slackline. Highline, což je skoro něco na pomezí mezi horolezectvím a chůzí po slackline, je sice něco opravdu výjimečného, ale spíše bych ji neoznačil za královskou disciplínu tohoto sportu.

Těmito řádky nikoho nenabádám k chůzi po highline a ani neslouží jako úplný návod, jak na to. Je ještě příliš mnoho nejasností a to, co je běžné, není bezpochyby vždy bezpečné. Každý je sám zodpovědný za to, jak highline napnul.

Highlining je nebezpečný a chyby mohou být fatální!

Někteří by byli raději, kdyby se chůze po highline od veřejnosti držela dál. Nabízí se otázka, zda vůbec o highline psát. Došel jsem k závěru, že je důležitější poskytnout co nejvíce informací, místo aby se schválně zamlčovalo téma, které stejně všichni probírají. Jak se ukázalo, vždycky se najde nějaký šíleně odvážný highliner, kterého neodradí ani nedostatek znalostí a na vlastní pěst improvizovaně napíná životu nebezpečné highline. Některým z nich by možná pár jednoduchých tipů zachránilo život. Proto zmiňuji ty nejznámější rizika a jak některým z nich předejít.

Každopádně byste měli poprvé highline napínat s již zkušenými highlinery.

4.1 Dva druhy highline

Highline se dá rozdělit do dvou typů podle toho, jak se na ní jistí. Rozlišujeme highline jištěné shora a zespodu.

Highline jištěná shora

V tomto případě se nad slackline napne samostatný jisticí systém. V praxi je to kus lana upevněný přes vrchní lajnu (tzv. rookie rope), kterého se slackliner může z obou stran přidržovat a které slouží jako horní opora. Za lajnu se dá shora jistit.

Pozor: Jedno jisticí lano nestačí! Jako u všech lanových konstrukcí ve výšce je nutné veškeré bezpečnostní prvky zdvojit (o tom je řeč níže)! Většinou se rookie rope napíná nad highline jištěnou zesponu. Pak se lze jistit jak shora, tak zesponu.

Highline jištěnou shora je jednodušší přejít a v mnoha ohledech jsou i bezpečnější.

Highline jištěná zesponu

Tato varianta je rozšířenější hned ze dvou důvodů. Zaprvé se na mnoho míst, kde se highline napíná, nedá horní lano vůbec umístit (patrně třeba u highline vedoucí k vrcholku skalní jehly). A zadruhé je v nich rozdíl i z estetického hlediska. U highline jištěných zesponu je jen jedna linka, které vede přes propast. To ale nesmí být v žádném případě jen slackline, jak se dozvíte v následujícím bodě.

4.2 Systém redundance

Redundance neznamena nic jiného než to, že vždy zdvojit bezpečnostní prvky. V případě highline jde o to, že se nikdy nejistí jen za samotnou slackline – pod hlavní lajnu probíhá ještě jedna pojistná lajna (nebo pevně napnuté lano), které se říká back-up. Slackline je při pádech vystavená velké zátěži a nikdy nelze zcela vyloučit neviditelná poškození a pochybení materiálu. V takových případech může lajna prasknout a pak přichází na řadu back-up, který highlinerovi zachrání život.

Redundance je na highline naprostou nutností!

To ostatně platí i pro kotvicí body, pro back-up musíte najít vlastní kotvicí body. Obecně má smysl úplně rozdělit back-up a hlavní lajnu, aby se tím zajistilo přehledné napínání. Back-up a hlavní lajna se akorát spojí kousky lepicí pásky, která se v případě nouze roztrhne, kdyby jeden ze systémů selhal. Tak se dá zaručit, že jsou oba systémy nezávisle na sobě plně funkční.

Jako lepicí páska je dnes běžná sportovní tejsa, kterou používají lezci, nebo elektrikářská páska. Jiné lepicí pásky by mohly obsahovat rozpouštědla, která narušují materiál.

Poslední krok před přechodem lajny

4.3 Kotvicí body

Kotvicí body jsou na highline nejkritičtější. V ideálním případě jsou k dispozici silné stromy s hlubokými kořeny. Často se ale highline kotví do borháků ve skále. Je běžné, že se jak pro slackline, tak pro back-up používá více skob. Borháky zatížené příčně jsou zpravidla silnější a spolehlivější než ty zatížené tahem ven, a když to jde, také se tak navrtávají. Borháky se spojí tak, aby byly v kotvení rovnoměrně rozloženy síly. Tady je třeba pohlídat, že systém v případě zlomení skoby bude viset ještě na druhé skobě a nebude otevřený (viz foto). Mimo to je naprosto nutné dbát na to, že smyce na kotvení jsou dostatečně dlouhé a úhel není příliš tupý.

Smyci otočte tak, aby vzniklo oko

Velmi pečlivé kotvení, síly jsou rovnoměrně rozložené

Perfektní kvalita skály je životně důležitá!

Na rozdíl od lezení, kde jsou skoby většinou vystavené krátkému zatížení při pádu, případně jiným způsobem váze lezce, jde v highline o dlouhodobé zatížení. Pokud skoba sedí ve volném skalním úlomku, pak ho může postupně vylomcovat ven.

Je třeba také dávat pozor na působení páky u skalních jehel a desek. Vysoké, horizontální zatížení v tahu může takové útvary uvolnit nebo vytrhnout! Ve Frankenjuře se stal jeden odstrašující případ, kdy highline způsobila převrnutí skalní jehly a skoro ji vypáčila ze stěny. V takovém případě už vám nepomůže ani ten nejlepší back-up.

Problém může také nastat, když se na highline používají skoby z lezeckých cest. Lepší nedomýšlet, kdyby nějaká skoba poškozená z highline selhala při pádu v lezení! Ale ani pravidlo, že se mají pro highline vždy vytvářet vlastní kotvicí body, nezaručuje stoprocentní bezpečnost. Když už jsou jednou skoby k dispozici, nedá se vyloučit, že je někdo nepoužije k lezení nebo ke slánění. Musí se proto v každém případě perfektně navrtat a nesmí se přetěžovat. U nýtů by se zase vždy měly sundat plakety.

Možná se to zdá jako samozřejmost, ale už se stal minimálně jeden případ, kdy highline zohýbala borháky v lezecké cestě (!).

Aby byly kotvicí body na highline bezpečné, je nezbytné mít potřebné znalosti a zkušenosti s osazováním borháků.

4.4 Kde napnout highline

Jedno z nejvíce podceňovaných rizik je dopadový prostor pod highline. Před napínáním se musí dané místo zkontrolovat. Jak vypadá nejhorší scénář v případě pádu? Jak hluboko budu padat, než mě zachytí jištění? Zpravidla se pád do odsedky úplně zbrzdí až 3 m pod lajnu, a to u minimální délky odsedky. Místa, kde se highline napíná, ale často nejsou u fixních bodů dost strmá, aby se na kraji dal zaručit bezpečný pád. Často tam jsou skalní výběžky nebo svah, který sice strmě klesá, ale není úplně kolmý. I takové klasiky, jako je třeba highline na Lost Arrow Spire, jsou z tohoto úhlu pohledu nebezpečné.

Běžně se tento problém řeší různými způsoby. Například si můžete vzít na pomoc něčí ruku, což vám pomůže přes prvních pár nebezpečných metrů, nebo se po straně napne lajna, které se dá pevně přidržet. To má ovšem tu nevýhodu, že se sice sníží riziko pádu, ale pokud k němu dojde, vše zůstává při starém. Nejjistějším řešením je tedy stejně riskantní část nepřecházet, ale vsedě se po lajně doklouzat tak daleko, dokud není možné bezpečně vstát. Pozor, zrak často klame! Pokud chcete chodit bezpečně, musíte se spustit do jištění a věc posoudit až „na místě“, a to vždy s vědomím, že pád jde kvůli prodloužení lajny pokaždé ještě o kus hlouběji.

Pokud by se teď zatížil back-up, dost možná nebude odstup od země stačit.

Nejasnosti se týkají i highline mezi stromy v lese nebo v parku. Vzdálenost od země musí být v případě pádu dost velká, to je jasné. Musí se ale vycházet nejen z pádu do lajny, ale i z pádu do back-upu, který v případě přetrhnutí popruhu má pád zachytit – jaký jiný smysl by také měl mít? Ten ovšem není tak napnutý, a proto se prodlouží o poznání více. Je nutné otestovat i tento scénář, ještě než s napínáním highline začnete.

Určitě by pomohlo, kdyby se back-up více napínal. Zatím to ale není běžné a nepovažuje se to za bezpečné.

4.5 Vítr

Vítr nepředstavuje problém jen pro highlinera, který se snaží udržet rovnováhu, ale je nebezpečný i pro materiál. Lajny mají sklon k tomu, že se za určitých podmínek ve větru silně rozhoupou. Už se kolikrát stalo, že se přitom slackline odřela o skálu nebo se dokonce poškodila v kotvení v linelockeru. Problém nastává hlavně během napínání. Jakmile se spojí lajna a back-up, houpání se ze zkušenosti zmírní.

Jisté riziko také podstupujete, když necháte lajnu napnutou přes noc. Právě dobře míněná strategie lajnu povolit, abyste šetřili materiál, se vám vymstí, protože volná lajna se bude samozřejmě vychylovat mnohem dál.

4.6 Odsedka

Jisticí lano na highlining se nazývá odsedka. Většinou se během napínání na lajnu a back-up navléknou dva ocelové kruhy, na které se pak odsedka naváže. Jako alternativa se dá použít i slaňovací osma. Velké oko se navlékne na lajnu, malé je na odsedku. Druhý konec odsedky se naváže na běžný lezecký sedák. Pokud se používají karabiny, je nutné dát pozor na to, že nemají ostré hrany, které by mohly lajnu poškodit!

Odsedka bývá 1,5 m dlouhá (do toho započítejte i uzly!) a musí se ještě ze strany připevnit na sedák, aby při chůzi nepřekážela. To se dělá různými způsoby. Někteří si ji kouskem tejpky lepí na materiálové oko. Já osobně si ji rád strčím pod nohavičku sedáku. To má tu výhodu, že už nepotřebujete žádný materiál navíc. A protože pak odsedka vede přímo dolů, může být ještě o něco kratší, než když nahoře vede k materiálovému oku.

Jako materiál se běžně používají lezecká a statická lana nebo ploché smyce. Dnes už se dají odsedky koupit i hotové.

Pády na highline mohou být někdy tvrdé, přesto se u odsedek běžně nepoužívají tlumiče pádu. Rozdíl mezi dynamickým lezeckým lanem a statickou smycí není vzhledem k délce odsedky znát. O zmírnění pádu se postará hlavně samotná lajna. Tlumiče pádu v lezeckých

setech se uvolňují asi při 600 kg a podle měření jsou hodnoty při pádech na highline nižší. Ani vyšší zatížení se ale nedá úplně vyloučit.

Občas někoho napadne otázka, jestli by tedy nebylo na místě používat prsní úvazek, u kterého je oko na navázání výš. To by ale zase musela být o kus delší i odsedka. Proto se prsní úvazky běžně nepoužívají.

Odsedka pod nohavičkou sedáku

4.7 Příprava

Některé techniky je nutné ovládat ještě předtím, než highline jištěnou zespodu zkusíte. Mimo to musí mít slackliner pokročilé dovednosti a být v dobré kondici. Když chcete přejít highline v určité délce, měli byste být schopni bez větších obtíží přejít trojnásobnou vzdálenost nad zemí. Toto pravidlo pro mě vždycky velmi dobře fungovalo.

Pod lajnou

Když po pádu visíte v odsedce, musíte také vědět, jak se zase dostat nahoru. Dobře trénovaní sportovní lezci většinou s takovým úkolem nemají velký problém. Pro všechny ostatní mám několik tipů.

Potřebujete u sebe mít karabinu nebo expresku navíc.

Tu si nejdřív připněte dopředu do jisticího oka a pak zatlačte nohou do odsedky těsně nad místem, kde jste navázání. Teď můžete rukama chytit odsedku výš a postavit se. Jakmile na lajnu dosáhnete, chyt'te ji a zahákněte se za ni i nohama.

Nyní můžete na lajnu připnout i připravenou karabinu a máte možnost si konečně odpočinout. Ještě lepší než karabina je plochá brzda, se kterou se dá po lajně pohybovat menší silou. Dřív si ji člověk musel vyrobit sám, dnes už se dá bez problémů sehnat.

Je tu ještě jedna možnost, jak ušetřit sílu: můžete si pomocí reep šňůry navázat na odsedku prusíkovací uzel. Vznikne tím oko, do kterého se dá stoupnout, což vám při lezení nahoru příjemně pomůže. Většina pokročilých highlinerů už má ale první metodu tak dobře nacvičenou, že nic takového na pomoc nepoužívají.

Pohyb po lajně

Klouzat po lajně vpřed je překvapivě náročné. U kotvicích bodů lajna tím, jak je prověšená, mírně stoupá. To je spolu s páskami tejpů hlavní překážkou. Nejjednodušší je, když se zavěsíte pod lajnu, díváte se na kotvicí bod a oběma rukama se střídavě posouváte vpřed. Když narazíte na tejpů, zahákněte si na lajnu patu a karabina, kterou po lajně kloužete, se na chvíli nadzdvihne.

Výmyk

Je více způsobů, jak se zpod lajny dostat do vzporu nebo do sedu. Jedním z nich je výmyk. Ze vzporu se pak dá použít více metod, jak se postavit.

Vstávání

Jednou z možností je klasický sitstart. Další zajímavou variantou je ale také chongo (neboli chongo mount).

Abyste chongo udělali, musíte nejdřív ze vzporu dostat jednu nohu na lajnu. Pokud půjdete doleva, dejte si na lajnu pravou nohu. Potom na tuto nohu přeneste váhu, dokud si skoro nesedíte na patě, a zároveň natáhněte jednu ruku do strany (v tomto případě pravou). Jedna noha stále visí dolů a poskytuje stabilitu. Nakonec tuto nohu postavte dopředu na lajnu, natáhněte druhou ruku a propněte kolena.

Roland Entner dělá chongo

Chytání lajny

Je možné se pádu do odsedky vyhnout a místo toho lajnu chytit. Nejen, že tím neplýtváte silou na vylézání a šetříte materiál, ale mezi highlinery to také vypadá dobře. Tu a tam stejně do odsedky spadnete, ale jak je to jen možné, měli byste lajnu při pádu chytit.

Až budete v úzkých, je důležité včas pokrčit kolena a dostat těžiště blíž k lajně. Pak se jí můžete oběma rukama chytit a podle směru, do kterého se překlápíte, jednu nohu zavěsíte na lajnu.

Nepodařený pokus o chycení lajny

Pozor! Obvykle se odřete v podkolenní a na holeních. Doporučuji si vzít dlouhé kalhoty. Také si můžete poranit ruce, proto někteří highlineři používají rukavice. Obzvláště ze začátku je to dobrý nápad.

Všechny tyto techniky by se měly nejprve cvičit na nižších lajnách nebo nad vodou!

Zranění při pádu

Lehká poranění jsou při highliningu běžná a téměř se jim nedá vyhnout. Kvůli stresu a velké výšce máte zhoršenou schopnost koordinace a pády jsou často nekontrolované.

Skoro každý má po prvním dni na highline více či méně namožené ruce. Ty většinou nejsou dostatečně zahřáté a ani trénované, aby byly připravené na chytání lajny.

Kromě toho jsou pády do odsedky problematické pro svalové napětí. To už také způsobilo lehká zranění.

Stále není stoprocentně jasné, jak by správně měla vypadat záchranná akce zraněného highlinera. Jedním z možných řešení je, že zachránce ke zraněnému doklouže po lajně. Nepoškozená lajna, která vydrží pád, musí být dostatečně silná i pro druhou osobu. Ta následně může připevnit na odsedku raněného lano a pak ho lze pomocí kladky přitáhnout ke kotvicímu bodu a případně i kladkou zvednout.

K tomu jsou třeba základní záchranné techniky, které překračují rámec tohoto textu.

5 Další druhy slackline a experimenty

5.1 Rodeoline

Jedním z trochu opomíjených druhů slackliningu je takzvaná rodeoline. Podobně jako volná cirkusová lana nemá rodeoline napínací systém a napne se jen díky váze slacklinera.

Pro slacklinery, kteří jsou zvyklí na napnuté lajny, je rodeoline úplně nový zážitek. Při balancování lajna netvoří vůbec žádný postranní odpor. To je zprvu tak velký nezvyk, že popruh člověka zcela nečekaně vyhazuje – proto i to jméno. Přestože byste tedy měli být při prvních pokusech opatrní, není třeba mít přehnaný respekt. Pokud umíte chodit po klasické slackline, zvládnete s trochou cviku i rodeoline. Ani mezi provazochodci nejsou volná lana považovaná za něco výrazně těžšího než napnutá lana. Naopak se říká, že žonglování by mělo být na volném laně jednodušší.

Rodeoline

Na rodeoline je běžné se pohybovat uprostřed popruhu, protože okraj je moc strmý. Proto ani nejde o to je přejít. Není tu žádný jasný cíl, díky čemuž můžete zkoušet všemožné věci a hrát si.

Na rodeoline můžete vyzkoušet triky, jako je sitstart a otočka, ale také je třeba možné si na

lajnu lehnout. Nebo zkuste chytit tu část popruhu, která jde ke kotvicímu bodu. Kreativně se ani tady meze nekladou. Kromě toho můžete rodeoline pomalu rozhoupat, jako na houpačce. Zatímco slackline je v tomto ohledu ještě v plenkách, artisti na volných lanech ukazují, co všechno je možné: chodí po houpajícím se laně sem a tam nebo dělají kotouly a stojky, a to někdy i na jedné ruce.

Většinou u slackline platí, že čím je delší, tím je těžší. U rodea to sedí jen zčásti. Jelikož v popruhu chybí napětí, chová se v podstatě jako obrovský pant. Osa je přitom přímá a prochází oběma kotvicími body. U pantů je ale nepodstatné, jak je osa dlouhá. Podle toho by tedy délka neměla mít na obtížnost rodeoline vliv. V praxi má ale dlouhá rodeoline víc vlastních výkyvů než krátká, a na začátku překvapivě velké prodloužení. To se pozná tak, že je nutné popruh před nástupem nejdřív zatlačit dolů. Výzvou tedy zůstává nástup a bezpečné padání. (Přešel jsem i 50 m dlouhé rodeoline. Neskutečný zážitek, který můžu jen dále doporučit. A to zdaleka není horní hranice.)

5.2 Waterline

Ne tak náročné jako highline, co se napínání a bezpečnosti týče, ale nároky na slacklinera přece dost podobné: to jsou waterline (jednoduše řečeno lajny nad vodou).

U nich je obzvláště důležité, abyste pod sebou měli hlubokou vodu a na kraji dobrou dopadovou plochu. Okraje bazénů jsou problematické! Tam má smysl, když si necháte na začátku podat ruku. A nechod'te zpátky! Jediná bezpečná cesta vede dopředu přes lajnu, nebo do vody.

V každém případě je waterline skvělá zábava a hodí se třeba na nějaký pohodový den u vody.

5.3 Lana, řetězy atd.

Nanejvýš doporučuji, abyste kromě různých popruhů vyzkoušeli i konopná a ocelová lana nebo řetězy. Ty nebývají ploché, ale spíše kulaté a musíte je při nástupu zatěžovat opatrněji. Kromě toho jsou těžší než většina popruhů a balancovat na nich je jiný pocit než na slackline. Zajímavé jsou hlavně přechody po řetězech, kde úplně chybí jakékoli znatelné prodloužení. Pozor, až budete vybírat kotvicí body a napínací systém!

Ne všechny kotvicí body a komponenty, které se hodí pro slackline, budou dost silné i pro řetězy a ocelová lana. Vždy se vyplatí ptát se: je slabší řetěz nebo kotvicí bod? (Ještě mám v živé paměti, jak jsme kladkou na statická lana napínali ocelové lano a při prvním zatížení lana se kladkostroj úplně rozložil.)

Je také zajímavé, když se řetěz napne jen jako závaží ve středu dvou slackline. Kreativitě se meze nekladou.

5.4 Pavoučí síť

Slackline se nemusí napínat jen samostatně mezi dvěma stromy. Je také možné napnout více lajn k jednomu centrálnímu, volně visícímu bodu. To by měl být ideálně jeden silný šekl.

Chodit po takové pavoučí síti je ze začátku opravdu nezvyk. Lajna se sice směrem ke středu vychyluje čím dál méně, jako u kratších délek, ale je čím dál víc prověšená. Fixní bod ve středu se může volně houpat nahoru a dolů.

Když takto napnete v malé výšce tři jumpline, vytvoříte konstrukci, která se skvěle hodí na bouncing nebo na skákání.

3. Komentář k překladu

3.1. Překladatelská analýza výchozího textu

V následující kapitole se budu věnovat překladatelské analýze dle Christiane Nordové¹, kterou doplním o poznatky o funkčním stylu a funkci textu od Hanse-Wernera Eromse² a Romana Jakobsona³. Zaměřím se na vnětextové a vnitrotextové faktory komunikační situace⁴ a především na specifické prvky originálu (tedy výchozího textu, dále jen VT), které jsou rozhodující pro překlad (tedy cílový text, dále jen CT). Z analýzy již vyplývají některé překladatelské problémy, jejichž následné řešení rozeberu v kapitole 3.3 *Typologie překladatelských problémů a jejich řešení* a 3.4 *Překladatelské posuny*.

3.1.1. Vnětextové faktory

3.1.1.1. Vysílatel a autor

Vysílatel textu není vždy totožný s autorem – vysílatel je ten, kdo textem sleduje určitý cíl a chce něco sdělit, zatímco autor je tvůrce textu.⁵ V našem případě je autor textu, tedy Reinhard Kleindl, i vysílatelem. Potenciálně by jím ale mohlo být i sportovní nakladatelství Meyer & Meyer Verlag.

Nakladatelství Meyer & Meyer Verlag bylo založeno roku 1984 a od té doby vydalo více než 2000 titulů z oblasti sportu. Hlavně se zaměřuje na populárně naučné knihy, mimo to ale nabízí i časopisy se sportovní tematikou. Nakladatelství sídlí v Cáchách.

Reinhard Kleindl se narodil v rakouském Grazu roku 1980 a následně na místní univerzitě vystudoval teoretickou fyziku. Po studiu pracoval jako trenér sportovního lezení a od roku 2006 začal působit i jako novinář na volné noze v oblasti vědy. Někdy v této době se také dostal ke slackliningu, ačkoli byl tehdy tento sport ještě málo známý. Později se začal

¹ NORD, Christiane. 1995. *Textanalyse und Übersetzen: theoretische Grundlagen, Methode und didaktische Anwendung einer übersetzungsrelevanten Textanalyse*. 3. vyd. Heidelberg: Julius Groos Verlag. ISBN 3-87276-649-X

² EROMS, Hans-Werner. 2008. *Stil und Stilistik: Eine Einführung*. Berlin: Erich Schmidt Verlag. ISBN 978-3-503-09823-1

³ LÖFFLER, Heinrich. 2010. *Germanistische Soziolinguistik*. 4. upr. vyd. Berlin: Schmidt

⁴ NORD, Christiane. 1995. *Textanalyse und Übersetzen: theoretische Grundlagen, Methode und didaktische Anwendung einer übersetzungsrelevanten Textanalyse*. 3. vyd. Heidelberg: Julius Groos Verlag, s. 40. ISBN 3-87276-649-X

⁵ NORD, Christiane. 1995. *Textanalyse und Übersetzen: theoretische Grundlagen, Methode und didaktische Anwendung einer übersetzungsrelevanten Textanalyse*. 3. vyd. Heidelberg: Julius Groos Verlag, s. 48–50. ISBN 3-87276-649-X

věnovat i literární tvorbě a svou prvotinu, kriminální román *Gezeichnet*, vydal roku 2014. Od té doby následovalo dalších pět děl.

Chůzi po slackline se věnoval velmi aktivně a jednu dobu se tímto sportem dokonce živil. Mezi jeho hlavní úspěchy patří highline na hoře Drei Zinnen, na Tower 185 ve Frankfurtu a Mt. Kinabalu na Borneu nebo také první přechod Viktoriiných vodopádů. Dále se účastnil soutěží v různých slacklinových disciplínách. Poté se jeho další zálibou stal freediving, kterému se věnuje i závodně.

Vysílatelem překladu je Česká asociace slackline (dále jen ČAS), která vznikla roku 2011 a klade si za cíl organizovat slacklining v České republice. Vydala různé příručky, které se týkají především metodiky a otázek ohledně bezpečnosti slackliningu.

3.1.1.2. Intence

Hlavní autorův záměr při psaní knihy byl vytvořit co nejkompletnější příručku o slackline pro začátečníky i pro pokročilé. Snaží se pokrýt témata jako technika chůze, materiál, napínání nebo to, jak balancování na slackline funguje a jaká je filozofie a historie sportu. Chce se slacklinem seznámit širší veřejnost, přispět tak k rozvoji a rozšíření tohoto sportu a předat své poznatky a dlouholeté zkušenosti. Pro pokročilé nabízí v knize dle vlastních slov možnost, jak si zlepšit techniku a zároveň objevit i další druhy chůze po slackline, jako je jumpline, longline nebo highline. Jak sám udává, psát takovou knihu pro něj bylo potěšení a v knize sdílí své nadšení pro slackline.

Záměr vydání překladu je šířit povědomí o slackline mezi širší veřejnost a seznámit nejen komunitu slacklinerů s poznatky, které Reinhard Kleindl shrnuje v knize.

3.1.1.3. Příjemce

Příjemcem výchozího textu by samozřejmě mohl být kdokoli z německy mluvící široké veřejnosti, avšak nelze zaměřovat náhodného příjemce a adresáta, pro kterého autor text zamýšlel a pro kterého jej píše.⁶ V tomto případě je zamýšlený adresát někdo, kdo se o slacklining zajímá a začíná s ním, nebo se mu již věnuje. Dá se tedy předpokládat, že další příjemci budou i sportovní lezci, jelikož ti se slackliningu zpravidla věnují nejčastěji, a další sportovci. Okruh čtenářů tedy bude spíše menší specifická skupina. V tomto ohledu je

⁶ NORD, Christiane. 1995. *Textanalyse und Übersetzen: theoretische Grundlagen, Methode und didaktische Anwendung einer übersetzungsrelevanten Textanalyse*. 3. vyd. Heidelberg: Julius Groos Verlag, s. 59–60. ISBN 3-87276-649-X

v textu jistá podvojnost, jelikož jak sám autor uvádí, psal knihu pro začátečníky i pro pokročilé, začátečník by ale některé pasáže nemusel plně pochopit (např. různé názvy materiálu v kapitole *Highlines*, VT od s. 123), zatímco lezec nebo pokročilý slackliner bude text chápat úplně jinak. Autor tyto pojmy nevysvětluje, lze tedy rozlišit, kdy předpokládá jakého příjemce (začátečník nebo pokročilý).

Pro cílový text předpokládáme obdobného příjemce, avšak z prostředí České republiky, popř. i Slovenské republiky. Pohybuje se tedy v jiném jazykovém a kulturním prostředí, avšak téma knihy není nijak kulturně či jazykově vázáno, text je obecně platný. V tomto ohledu ho lze tedy dobře aplikovat i v českém prostředí.

3.1.1.4. Médium

Výchozí text má tištěnou podobu, konkrétně byly kapitoly vydány v rámci knihy *Die Kunst des modernen Seiltanzens* u sportovního nakladatelství Meyer & Meyer Verlag.

U cílového textu předpokládáme také tištěnou podobu, s tím rozdílem, že by se mělo jednat o časopis. Ten by mohl být později potenciálně zveřejněn i v elektronické podobě.

3.1.1.5. Čas vzniku textu

Kniha byla poprvé vydána roku 2010. Podruhé vyšla o rok později a z tohoto roku také pochází vydání, z nějž v práci čerpám.

Časopis ČAS by měl vycházet od roku 2022. Rozestup mezi VT a CT tedy činí více než deset let. Většina textu (např. technika chůze po slackline, psychické aspekty) má obecnou platnost, jelikož je ale slacklining dynamicky se rozvíjející sport a během této doby se hodně posunul, je nutné v některých částech text aktualizovat (např. co se používaného materiálu týče).

3.1.1.6. Místo vzniku textu

Kniha byla vydána v Cáchách. Pravděpodobné místo vzniku textu je ale rakouské město Graz, kde autor knihy žije. To se také promítá na užití lexika, v textu najdeme i rakouskou němčinu.

Cílový text vzniká v České republice – VT má však obecný charakter a není důvod pro lokalizaci textu do cílové kultury. Zachovat i cizí prvky, co se geografických údajů týče, je

naopak žádoucí. Čtenář počítá s tím, že autor textu pochází z jiné země a že se text „odehrává“ v cizině.

3.1.1.7. Motiv vzniku textu

Text nevznikl k žádné zvláštní příležitosti, autor se sám slackliningu věnuje a píše, že velmi rád nadšením pro tuto zálibu předává dál. Motiv je tedy pravděpodobně totožný s intencí autora.

Motivem vzniku překladu je nově vydávané periodikum o slackliningu, pro které ČAS shání podklady. Jelikož v češtině mnoho publikací nevzniklo a mezinárodní slackliningová scéna je větší, obrací se i k zahraničním publikacím.

3.1.1.8. Funkční styl

Nordová sice s funkčními styly nepracuje, avšak pro recepci a reprodukci VT je i toto hledisko relevantní, proto jsem se rozhodla jej do analýzy zařadit.

Text spadá do oblasti odborné komunikace, avšak do sféry populárně naučné. Popularizace a beletrizace je v textu dost zřetelně patrná. Popularizační text je takový, který se obrací na laiky. Objevují se zabarvená slova, používají se obecně známé termíny a stylistické prostředky jsou v textu mnohem bohatší.⁷

Eroms mimo to hovoří o mluvě naučného stylu (*die Sprache der Unterweisung*). Ta se, jak uvádí, objevuje kromě školních knih i v příručkách. Vyznačuje se přehlednými větami, termíny bývají objasněny a užívá se spíše neutrálních slov, aby se dosáhlo co nejlepšího porozumění.⁸ Takový styl autor užívá při popisu chůze po slackline a jednotlivých cviků.

Dále se objevuje i umělecký styl – na konci kapitoly autor vždy přidává beletristicky psaný příběh z vlastní praxe. Dalším dokladem uměleckého stylu jsou např. slovní hříčky. Mimo to najdeme v textu i prvky prostě sdělovacího stylu (příběhy na konci kapitol, hovorové výrazy).

⁷ EROMS, Hans-Werner. 2008. *Stil und Stilistik: Eine Einführung*. Berlin: Erich Schmidt Verlag, s. 119–121. ISBN 978-3-503-09823-1

⁸ EROMS, Hans-Werner. 2008. *Stil und Stilistik: Eine Einführung*. Berlin: Erich Schmidt Verlag, s. 127–129. ISBN 978-3-503-09823-1

3.1.1.9. Funkce textu

Primární funkce textu je referenční a konativní. Autor sděluje informace, které se vztahují na reálný kontext a zároveň se snaží čtenáře přimět k jisté činnosti (v našem případě *co* a hlavně také *jak* by to měl čtenář dělat). Do jisté míry má ale text i funkci fatickou, poetickou (např. samotný název knihy: *Die Kunst des modernen Seiltanzens*, dále slovní hříčky) a emotivní (autor vypráví vlastní zážitky, vyjadřuje svůj vztah k tématu).⁹

Nutno podotknout, že u pojmu jazyková funkce není význam slova funkce zcela jasně definován – tomuto termínu se blíží pojmy jako účelnost, zařazení, míra záměrnosti nebo záměrný vztah účastníků a vnějšího světa.¹⁰

3.1.2. Vnitrotextové faktory

3.1.2.1. Téma, obsah a výstavba textu

Ústředním tématem překládaných kapitol i celé knihy je chůze po slackline (což je obsaženo i v názvu knihy) a vše, co je s tímto sportem spojené. V následujícím pořadí se autor v celkem devíti kapitolách věnuje filozofii a historii slackliningu, technice chůze a triků, používanému materiálu, vědeckému popisu pohybu na slackline, dále longline a jumpline, psychickým aspektům, highline a dalším druhům chůze po lanech. Mimo to obsahuje kniha na začátku předmluvu a na konci seznam použité literatury. Kapitoly jsou jasně strukturovány a jednotlivá témata jsou rozdělena do podkapitol, které na sebe navazují, což přispívá koherenci textu.

Pro překlad jsem se snažila vybrat co nejrelevantnější kapitoly pro dnešního čtenáře, tedy takové, které jsou stále z hlediska předkládaných informací aktuální. Například v používaném materiálu proběhly za uplynulých deset let velké změny a většina by pro dnešního čtenáře měla význam pouze z dokumentárního hlediska, neplní však funkci praktického použití i v dnešní době.

Vybrala jsem tedy kapitolu č. 2 *Für Einsteiger*, ve které autor popisuje techniku chůze po slackline a věnuje se hlavně radám pro začátečníky. Ve druhé polovině kapitoly se zabývá popisem vybraných triků, které se dají na slackline provádět, od základních po náročnější. Opět zde přidává rady, jak triky provádět.

⁹ LÖFFLER, Heinrich. 2010. *Germanistische Soziolinguistik*. 4. upr. vyd. Berlin: Schmidt, s. 94

¹⁰ LÖFFLER, Heinrich. 2010. *Germanistische Soziolinguistik*. 4. upr. vyd. Berlin: Schmidt, s. 94

Dále jsem vybrala kapitolu č. 4 *Wissenschaft*, v níž Reinhard Kleindl popisuje studii, kterou vypracoval spolu s dalšími slacklinery. Na ní vysvětluje, jak z fyzikálního hlediska funguje balancování na napnutých lanech a popruzích, jak se posouvá těžiště těla a popruh a co to znamená pro slacklinera. Na konci se věnuje využití slackline jako terapeutické pomůcky, což demonstuje na diplomové práci na toto téma.

Poté jsem se rozhodla překládat kapitolu č. 7 *Mentale Aspekte*. V ní se autor věnuje strachu a tomu, jak s ním pracovat, motivaci a pocitům uvolnění při slackliningu (tedy mimo jiné i zážitkům flow).

Dále jsem vybrala následující kapitolu č. 8 s názvem *Highlines*. Ta pojednává o speciální disciplíně slackliningu, která je velmi zajímavá a je v ní stále hodně prostoru pro rozvoj – chůzi po tzv. highline, což je slackline ve velké výšce. Autor zde shrnuje, jak takové lajny napínat a jak se jistit, přičemž upozorňuje na mnohá bezpečnostní rizika. Podotýká, že text neslouží jako kompletní návod. Na konci se věnuje přípravě na chůzi po highline.

Nakonec jsem zvolila i poslední kapitolu č. 9 o dalších možnostech chůze po lanech jménem *Andere Spielarten – Experimente*. Zde je popsáno, po čem všem se dá kromě klasické slackline chodit. Některé tyto disciplíny jsou běžné i v české slacklinové komunitě (rodeoline a waterline). Mimo to se autor věnuje chůzi po lanech a řetězech nebo speciální slackline konstrukci pro zpestření tréninku.

3.1.2.2. Presupožice

Presupožice jsou dle Nordové informace, o kterých vysílatel předpokládá, že je příjemce zná. V textu jde tedy o to, co není verbalizované, o nevyřčené. Proto je těžké je dále zprostředkovat a překladatel musí tyto informace jasně interpretovat. Může se jednat o realie, ale také třeba o ideologii, náboženství, kulturu nebo politiku.¹¹

U cílového čtenáře se ve VT předpokládá, že alespoň ví, co taková slackline je, a orientuje se v základní terminologii, popř. je schopen si kupříkladu názvy materiálu dohledat (např. skoby, borháky, šekl). Dále se předpokládá minimálně základní znalost fyziky. Geografické názvy čtenář ze stejné jazykové oblasti jako autor pravděpodobně znát bude, nemusí to ale být samozřejmostí (př. VT s. 128: Frankenjura). Mimo to se v textu

¹¹ NORD, Christiane. 1995. *Textanalyse und Übersetzen: theoretische Grundlagen, Methode und didaktische Anwendung einer übersetzungsrelevanten Textanalyse*. 3. vyd. Heidelberg: Julius Groos Verlag, s. 109–111. ISBN 3-87276-649-X

vyskytuje více antroponym, která dost možná nebude znát ani zasvěcený čtenář – závisí to na jeho orientaci v komunitě slacklinerů (př. s. 134: Roland Entner). Některé osoby pak autor cituje, ale nespecifikuje, o koho se jedná, nebo to bylo vysvětleno v předchozích kapitolách (toto vysvětlení je tedy nutné do překladu doplnit, jelikož čtenář CT nemá k dispozici předchozí text s vysvětlením).

U cílového čtenáře překladu předpokládáme totéž, avšak s tím rozdílem, že může mít do jisté míry jinou představu o slackliningu (v ČR působí jiná komunita slacklinerů, také je např. k sehnání trochu jiný materiál atd.). Z toho vyplývá, že nejspíše nebude znát některá vlastní jména, na která se odkazuje v textu. Místní jména jsou spíše známá nebo se vážou na lezení a slacklining, čtenář je tedy nejspíše bude znát, pokud se již v těchto sportech orientuje, ale nedá se to opět s jistotou předpokládat.

3.1.2.3. Nonverbální a suprasegmentální prvky

Knihu doplňuje velké množství fotografií. Ty by bylo vhodné v CT zachovat, jelikož jsou důležité pro lepší představu popisovaného, zejména pak pro méně znalého čtenáře. Například u popisu slacklinových triků jsou pro pochopení textu opravdu zásadní. Z dalších nonverbálních prvků je třeba zmínit barevné nadpisy, na několika místech je písmo i v barevném rámu, obojí slouží k zdůraznění a lepší kohezi textu. Pro sportovní příručky je taková grafika vcelku typická. Autor užívá pro zdůraznění i tučné písmo a pro lepší orientaci v textu kurzívu. Tyto prvky se v CT budu snažit pro stejné vyznění textu zachovat.

Ze suprasegmentálních prvků autor často užívá pomlčky a dvojtečky. Ty nejsou v češtině v tomto stylu tak časté jako v němčině, a abychom se vyhnuli působení cizích prvků, je vhodné je v CT částečně nahradit jinými syntaktickými vztahy. Tyto prvky zůstanou tedy zachovány pouze v menší míře a převážně tam, kde jejich užití v češtině odpovídá normě. U výčtů se používají odrážky, což odpovídá i normě v CT. Obzvláště v pasážích o bezpečnosti autor užívá vykřičníky, v jednom případě (VT s. 124) i otazník a vykřičník pro zdůraznění výpovědi. Pro stejné vyznění je opět vhodné prvky zachovat.

3.1.2.4. Lexikum

Text je psaný spisovnou němčinou. Objevují se odborné výrazy, což vyplývá z funkčního stylu textu. Jedná se o hlavně o termíny z oblasti slackliningu a lezení, např.: *slackline, highline, jumpline, longline, Schlappseil, Drehimpulserhaltung, Körperschwerpunkt, Felsnadel, Felsschuppe, Redundanzsystem, Borhaken, Hebelwirkung, Spreizdübeln, Leash, Fallstoßdämpfer* a další. Z toho vyplývá i další specifikum textu, kterým jsou anglicismy. Samotný název sportu se zpravidla nijak nepřekládá a používají se pojmy přejaté z angličtiny. Z toho pak pramení množství anglicismů v textu: *Slackline, Highline, Jumpline, Longline* a slova od nich odvozená jako *Slackliner, Slacklining* a jiné. K tomu se často nepřekládají ani názvy triků (např. *Kiss the Line, Double Drop-Knee*). Dále se objevují např. tyto anglicismy: *Rookie-Rope, Sporttape, Worst-Case-Szenario, Leashfall, catchen, Spiderweb* a další. Jejich použití tedy víceméně vychází ze slangu a terminologie v daném sportu. Je nutné také vzít v potaz stáří textu, intenzita užívání anglicismů od té doby stoupla a v dnešním německém textu by jich pravděpodobně tedy bylo ještě více. Dalším specifikem na lexikální rovině je rakouská němčina (VT s. 34: *antauchen*), což vychází z autorova původu. Tento aspekt v našem případě nelze do CT převést, lze maximálně užít kompenzaci stylu, nikoli však v dialektu. Autor dále užívá i hovorové výrazy (např. *antauchen, auseinanderspreitzen, Tipps*), kterými se přibližuje ke čtenáři a které snižují styl textu. Mimo to se ve VT hojně vyskytují kompozita, což je v němčině z hlediska slovtvorby častý jev, typický pro odborný styl. V překladu pak bude nutné tato kompozita rozvolňovat a opisovat, což lze většinou pomocí adjektiva a podstatného jména. Zde některé příklady: *Ausgleichsbewegung, Geschmackssache, Körperhaltung, Wohlfühlbereich, Höchstleistungen, Hochseilartisten, Slackline-Erfahrungen, Querbelastrung, Aufstiegshilfe, Highlinetag* nebo *Eigenschwingungen*.

3.1.2.5. Syntax

V textu je užitá jednoduchá syntax, časté se objevují krátké, jednoduché věty, ale zároveň se v něm vyskytují i dlouhá, komplikovanější souvětí, například:

VT s. 124: *So sehr mir Highlines Spaß machen – ich habe den Eindruck, das Longlines oder lange Rodeolines (siehe letztes Kapitel) unmittelbarere Slackline-Erfahrungen bieten und Highlines, quasi als Mischform zwischen Bergsteigen und Slacklines, etwas ganz Besonderes, aber eben nicht Königsdisziplin für diesen Sport ist.*

Jednodušší syntax vyplývá z tendence knihu beletrizovat. Jednoduchá syntax a infinitivní konstrukce jsou nejčtenější v části, která slouží jako návod pro chůzi po slackline – zde je stručnost a jednoznačnost na místě. Také jsou v textu velmi časté infinitivní konstrukce:

VT s. 26: *Hände hoch, bis zu den Ohren! Die Arme helfen beim Balancieren.*

V textu se střídají souřadné a podřadné vztahy mezi větami. Často je syntax vyjádřena pomocí pomlček, dvojteček a závorek. To je třeba v CT zohlednit, když dochází ke změně suprasegmentálních prvků. Pro aktuální členění větné je také třeba zohlednit užívání členů ve VT.

3.2. Překladatelská metoda

V překladu jsem se v první řadě snažila o zachování funkčního hlediska – tedy nahrazování prvků výchozího jazyka takovými prvky v cílovém jazyce, které plní stejnou funkci.¹² Kromě metody funkčního překladu jsem zvolila také metodu iluzionistickou. Čtenář ví, kdo je autorem textu a že se jedná o překlad (to mu napoví např. místní názvy, jména, německý název studie, atd.), ale chce text číst, jako by se jednalo o originál. To se do CT promítá například tak, že užívám vnitřní vysvětlivky (nikoli poznámky pod čarou či explicitní poznámky typu *pozn. překl.* atd.). Cílem je adekvátní vystižení originálu a zachování ideje díla, která by měla zůstat v interpretačním procesu nezměněna.¹³

Překlad má určitý vztah k předloze a vždy se pohybuje na ose mezi dvěma krajními řešeními, jak ukazuje například problematika věrnosti a volnosti. Levý hovoří o normě reprodukční a normě umělecké.¹⁴ Dá se říci, že jsem se snažila spíše o věrný překlad a zvolila tedy metodu reprodukční. Nicméně se opravdu jednalo spíše o přibližování a oddalování na ose věrnost–volnost. Jak učil Otokar Fischer, překlad musí být natolik volný, aby mohl být věrný.¹⁵ Dále bylo při překladu důležité zachovat primárně poznávací hodnotu textu, jelikož se jedná o odborný styl. Také jsem se snažila dílo nepřikrášlovat nebo jinak neopravovat na základě svého subjektivního vkusu a idiolektu, činila jsem tak pouze v nutných případech. Překlad jednotlivostí pak do větší míry podřizují celku.

¹² LEVÝ, Jiří. 2012. *Umění překladu*. 4. vyd. Praha: Apostrof, s. 28. ISBN 978-80-87561-15-7

¹³ LEVÝ, Jiří. 2012. *Umění překladu*. 4. vyd. Praha: Apostrof, s. 39–40. ISBN 978-80-87561-15-7

¹⁴ LEVÝ, Jiří. 2012. *Umění překladu*. 4. vyd. Praha: Apostrof, s. 82. ISBN 978-80-87561-15-7

¹⁵ LEVÝ, Jiří. 2012. *Umění překladu*. 4. vyd. Praha: Apostrof, s. 80. ISBN 978-80-87561-15-7

3.3. Typologie překladatelských problémů a jejich řešení

3.3.1. Lexikální rovina

3.3.1.1. Termíny

Termín je odborný název, v terminologii též „pojmenování pojmu v systému pojmů některého vědního nebo technického oboru“. Mezi znaky termínů patří spisovnost, ustálenost, systémovost, přesnost, jednoznačnost, nosnost a ústrojnost.¹⁶ Nejvyšší hodnota je pak právě ona přesnost, jelikož účel odborné komunikace je sdělení úplné informace. Obtížnost překladu termínů je determinována četností používání termínu a jeho komplexitou. Většinou stojí odborné texty ve vztahu k dalším, paralelním textům, které slouží jako podklad pro překlad termínů. Tyto termíny je pak na místě konsekventně zachovávat, jelikož označují stejný předmět a každá odchylka snižuje porozumění a exaktnost označení daného předmětu.¹⁷

Jedna z hlavních potíží při překladu nastala právě při převodu termínů, jak se dalo u odborného textu předpokládat. Problematický byl už překlad základních termínů, jako je *slackline*, *highline*, *jumpline* nebo *longline*. S těmito anglicismy jsem měla v češtině problém z hlediska skloňování, pokud to šlo, snažila jsem se je tedy používat v 1. os. j. č. K tomu se váže i převod slova *die Line*, pro které jsem zvolila překlad *lajna*. Toto slovo má v češtině různé negativní konotace, nicméně jako ekvivalent se používá a jedná se o ustálený výraz. Informace jsem čerpala ze známého úzu a z paralelních textů.^{18 19} Pro pojem *slacklining* užívám zpravidla stejný anglicismus, nicméně pojem *Slacklinen* většinou opisují souslovím *chůze po slackline* (slovo *slacklinování* se v psané formě nevyskytuje a nejedná se o ustálený termín).²⁰

Problematické byly také názvy některých slacklinových triků. Šlo primárně o název triku *der Denker* (VT s. 32) a *Beten (auch: Buddha)* (VT s. 34). Po internetové rešerši a konzultaci s členy slacklinové komunity jsem se rozhodla v co největší míře zachovat

¹⁶ MARTINCOVÁ, Olga. BOZDĚCHOVÁ, Ivana. Termín. In: *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. Brno: Masarykova univerzita. [cit. 2022-04-07].

Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/TERM%C3%8DN>

¹⁷ STOLZE, Radegundis. 2003. *Hermeneutik und Translation*. Tübingen: Gunter Narr Verlag Tübingen, s. 276–278. ISBN 3-8233-5763-8

¹⁸ Slackline. In: *Wikipedie*. [online]. [cit. 2022-04-11]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Slackline>

¹⁹ HANUŠ KUCHAROVÁ, Anna. 2020. *Od slackline k tiché radosti*. Brno: Jota. ISBN 978-80-7565-654-4

²⁰ *Slack CZ*. [online]. [cit. 2022-04-11]. Dostupné z: <http://www.slack.cz/homepage/page?name=vitejte>

Čeština zde nedává takové možnosti odvozování a doslovného překladu jako němčina, jak ukazuje např. překlad slova *waterline*:

VT s. 149: ...sind **Waterlines** (– was sich recht sinnig als **Wasserleinen** übersetzen lässt).

Překlad vodní lajna by zněl spíše směšně, jelikož se nejedná o ustálený termín, proto jsem se rozhodla pro substituci pomocí vysvětlení:

CT s. 32: ...to jsou **waterline** (jednoduše řečeno **lajny nad vodou**).

Kromě výše zmíněných termínů jsem se snažila anglicismy překládat pomocí českých výrazů, abych se vyhnula používání příliš mnoha cizích prvků v textu. Například:

VT s. 150: *Spiderweb*

CT s. 33: *Pavoučí síť*

Někdy anglickému termínu připadal český ekvivalent:

VT s. 131: *Die Sicherungsleine beim Highlinen wird **Leash** genannt.*

CT s. 26: *Jisticí lano na highlining se nazývá **odsedka**.*

Ale například v tomto případě jsem zvolila anglický termín, protože jsem ho našla i jako ustálený termín ve výkladovém slovníku v české knize o slackline.²⁴ Zápis tedy volím obdobně dle zápisu v sekundární literatuře:

VT s. 124: *Oft ist es einfach die Angst vor dem eigenen **Highline-Setup**.*

CT s. 21: *Často je to jen nedůvěra ve vlastní **highline set up**...*

Problematický byl hlavně překlad slova *Rookie-Rope* (VT s. 125). Při první rešerši jsem zjistila, že se takto nazývá speciální druh švihadla. Autor však píše, že se jedná o lano nad highline a nedávalo by smysl, aby se jednalo o švihadlo. Při další rešerši jsem zjistila, že slovem *rookie* se v americké angličtině označuje nováček nebo začátečník. Pojem by se tedy dal přeložit jako *začátečnické lano*. Tento název ale stále nevystihuje podstatu pojmu. Nakonec jsem díky videu na YouTube²⁵ zjistila, že se jedná o pomocná lana k chůzi, nikoli

²⁴ HANUŠ KUCHAROVÁ, Anna. 2020. *Od slackline k tiché radosti*. Brno: Jota, s. 360. ISBN 978-80-7565-654-4

²⁵ SLACKTIVITY. 2016. *Slackline-Tutorial: The RookieRope*. YouTube video. [2022-04-28]. YouTube video. <https://www.youtube.com/watch?v=vjj06kjNf1s>

jen o horní lano k jištění (na horní jisticí lano je pouze upevněn kus lana a jejich konců se slackliner drží).²⁶ Rozhodla jsem se tedy pro vnitřní vysvětlivku, jelikož anglický název je dle mého pro českého čtenáře nicneříkající a je těžké jeho význam dohledat:

VT s. 125: *In der Praxis ist das ein Seil über der Line (Rookie Rope), an dem sich der Slackliner sichert.*

CT s. 22: *V praxi je to kus lana upevněný přes vrchní lajnu (tzv. rookie rope), kterého se slackliner může z obou stran přidržovat a které slouží jako horní opora. Za lajnu se lze shora jistit.*

Ve dvou případech jsem ovšem použila anglicismus i tam, kde ve VT použit nebyl. V prvním případě u překladu triku *Sitzstart* (VT s. 30), jelikož se v českém prostředí používá pojem *sitstart*. A dále u slova *Redundanzseil* a *Redundanzsystem*. Tam autor popisuje pojistné lano, pro které se v české slacklinové komunitě používá termín *back-up*.²⁷

3.3.1.3. Kompozita

Jeden ze základních procesů tvoření slov je kompozice. V češtině k ní však dochází mnohem méně než v němčině (častější je afixální derivace) a nehraje tak ve slovtvorbě velkou roli.²⁸ V němčině se naopak často objevuje kompozitum složené ze dvou substantiv, které se do češtiny dá překládat pomocí substantiva (v genitivu nebo v předložkovém pádu), adjektivního přívlastku a někdy též jednoslovně.²⁹

Zde uvádím pro představu některé případy:

a) Překlad pomocí substantiva

a. V genitivu

VT s. 29: *Körperhaltung*

CT s. 11: *držení těla*

VT s. 68: *Therapieform*

²⁷ HANUŠ KUCHAROVÁ, Anna. 2020. *Od slackline k tiché radosti*. Brno: Jota, s. 379. ISBN 978-80-7565-654-4

²⁸ ŠTÍCHA, František. 2011. *Kapitoly z české gramatiky*. Praha: Academia, s. 21. ISBN 978-80-200-1845-8

²⁹ ŠTÍCHA, František. 2015. *Česko-německá srovnávací gramatika*. Praha: Academia, s. 426–428. ISBN 978-80-200-2378-0

CT s. 17: *forma terapie*

b. V pádu předložkovém

VT s. 132: *Highlinestürze*

CT s. 26: *pády na highline*

VT s. 28: *Spielraum*

CT s. 10: *prostor pro pohyb*

b) Překlad pomocí adjektivního přívlastku

VT s. 119: *Wohlfühlbereich*

CT s. 19: *komfortní zóna*

VT s. 127: *Fixpunkte*

CT s. 23: *kotvicí body*

c) Jednoslovný překlad

VT s. 68: *Schwerpunkt*

CT s. 17: *těžiště*

VT s. 132: *Bandschlingen*

CT s. 26: *smyce*

Samozřejmě se nejedná o jediné způsoby, jak jsem kompozita překládala. Mimo to jsem je kupříkladu v rámci verbalizace nahrazovala jiným slovním druhem, např.:

VT s. 28: ...nimmt aber eine **gebückte Körperhaltung** an...

CT s. 48: ...ale **půjdete sklonění**...

Nebo jsem kompozita opsala pomocí vedlejší věty, nedala-li se vyjádřit jinak:

VT s. 28: *Wer einige Sekunden auf der Line stehen kann und ein Gefühl für die **Ausgleichsbewegungen** bekommen hat, sollte mit ersten Schritten beginnen.*

CT s. 10: *Když už zvládáte na lajně několik vteřin stát a máte trochu cit pro to, **jakými pohyby udržovat rovnováhu**, měli byste začít s prvními kroky.*

3.3.1.4. Rakouská němčina

Zajímavý je také překlad hovorového výrazu *antauchen*, který se používá v rakouské němčině:

VT s. 34: *Beim Surfen ist es nützlich, den hinteren Fuß quer zu stellen. So kann das hintere Bein leichter **antauchen**.*

Po rešerši ve slovnících jsem zjistila, že sloveso v podstatě vyjadřuje to, že slackliner do lajny zatlačí a tím ji rozpohybuje. V českém korpusu se výraz neobjevoval a nenašla jsem pro něj ani jiný výstižný 1:1 ekvivalent. Zároveň jsem chtěla zachovat stylistickou rovinu slova, tedy hovorovost. Proto jsem se nakonec rozhodla pro víceslovné vyjádření:

CT s. 14: *Dobré je, když si při surfování postavíte zadní nohu kolmo k lajně. Je pak jednodušší touto nohou **zabrat a lajnu rozpohybovat**.*

Je zde tedy zachován styl (*zabrat*) i exaktnost (jedná se o popis triku, kde je důležitá jednoznačnost vyjádření). Dialekt v tomto případě do překladu přenést nelze. A jelikož se nejedná o literární dílo, nejde nám zde o styl řeči postav atp., není to ani nutné (českému čtenáři by to max. mohlo napovědět, odkud autor pochází, tuto funkci plní v textu ale také např. vlastní jména a navíc by informace o autorovi byly v článku nejspíše uvedeny). Pokud neexistuje jazykový prostředek, který by prostředí originálu vystihl, je v tomto případě možné použít neutrální prostředky, což je lepší řešení než se dostat do rozporu s originálem.³⁰

3.3.2. Morfosyntaktická rovina

3.3.2.1. Slovesný rod

Slovesný rod je tvořen dvěma konkurenčními formami – aktivní a pasivní formou. Tyto formy vyjadřují vztah mezi podmětem věty a původcem děje (též agens či kauzátor děje).

³⁰ LEVÝ, JIŘÍ. 2012. *Umění překlada*. 4. vyd. Praha: Apostrof, s. 113. ISBN 978-80-87561-15-7

U aktiva je agens totožný s podmětem, u pasiva je z gramatického podmětu odsunut – jedná se tedy o deagentní konstrukci.³¹

Dle gramatiky DUDEN připadá v němčině pasivum na 7 % slovesných tvarů.³² Především se pak pasivum užívá v textech odborného či vědeckého charakteru. V češtině je opisné pasivum v odborném stylu také užíváno v poměrně velké míře, nicméně v češtině se zpravidla častěji než v němčině užívá pasivum zvrtné, přičemž poměr zvrtného a opisného pasiva je u odborného stylu obdobný jako v beletrii.³³

V našem případě se sice jedná o text odborný, avšak populárně naučného charakteru s beletrizujícími prvky. Autor se snaží spíše přiblížit čtenáři, který bude pravděpodobně často mladšího věku, a užívá i hovorové výrazy. Naším cílem je tedy spíše užívat aktuálního jazyka. Z toho vyplývá, že jsem se snažila pasivum nejlépe překládat aktivem, bylo-li to možné, případně reflexivní formou. Ve většině případů jsem se pak při překladu pasiva rozhodla pro používání dlouhých adjektivních participií. Tato forma je považována za spisovnou a v současné době do jazyka proniká stále více. V našem případě pomůže k zachování stylu.³⁴ Například:

VT s. 120: *Höchstleistungen **sind** immer mit großer Anerkennung **verbunden**, ...*

CT s. 19: *Vrcholové sportovní výkony **jsou** vždy **spojené** s velkou dávkou uznání...*

VT s. 125: *Die Slackline **ist** bei Stürzen starken Belastungen **ausgesetzt**, unsichtbare Beschädigungen oder Materialfehler können nie völlig ausgeschlossen werden.*

CT s. 22: *Slackline **je** při pádech **vystavená** velké zátěži a nikdy nelze zcela vyloučit neviditelná poškození a pochybení materiálu.*

Zpravidla jsem tedy opisným pasivem překládala stavové pasivum (*Zustandspassiv*). Jak již bylo řečeno, často lze německé pasivum – především průběhové (*Vorgangspassiv*) – přeložit pomocí v češtině častějšího reflexivního pasiva:

³¹ KARLÍK, Petr a kol. 2012. *Příruční mluvnice češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, s. 323. ISBN 978-80-7106-624-8

³² EISENBERG, GELHAUS, WELLMANN, HENNE, SITTA. 1998. *Duden Band 4 – Die Grammatik*. Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich: Dudenverlag, s. 172–173. ISBN 3-411-04046-7

³³ BEČKA, Josef. 1992. *Česká stylistika*. Praha: Academia, s. 232. ISBN 80-200-0020-8

³⁴ ŠTÍCHA, František. 2011. *Kapitoly z české gramatiky*. Praha: Academia, s. 824–826. ISBN 978-80-200-1845-8

VT s. 123: *Highlinen **wird** manchmal als die Königsdisziplin des Slacklinens **betrachtet**.*

CT s. 21: *Někdy **se** highline **považuje** za královskou disciplínu slackliningu.*

VT s. 131: ***Werden** Karabiner **verwendet**, so muss darauf geachtet werden, dass sie keine scharfen Kanten haben, welche die Line beschädigen können!*

CT s. 26: *Pokud **se používají** karabiny, je nutné dát pozor na to, že nemají ostré hrany, které by mohly lajnu poškodit!*

3.3.2.2. Deagentní konstrukce

V textu se kromě pasiva jako takového vyskytují i další formy deagentních konstrukcí, které se nedají označit za pasivum.

Jednou z nich jsou aktivní věty, kde na místě podmětu stojí zájmeno *man*. Ty můžeme považovat za přechodnou formu k pasivu. Sice odkazují k osobnímu agentu, nicméně ten je neurčitý a zevšeobecněný – ať už proto, že je nemožné ho vyjádřit nebo protože se jedná o záměr mluvčího. V němčině se tyto konstrukce užívají častěji než reflexivní forma. Čeština nedisponuje obdobným zájmenem, nicméně pro překlad se nabízí konstrukce jako nevyjádřený podmět v 1. či 3. os. pl., zevšeobecněný podmět *člověk* (nebo též *lidé*) nebo v češtině často používaná reflexivní forma.³⁵

V překladu užívám převážně reflexivní formu nebo zevšeobecněný podmět *člověk*:

VT s. 119: ***Man** sollte sich von niemandem sagen lassen, wovor man Angst haben darf.*

CT s. 18: ***Člověk** by si neměl od nikoho nechat říkat, z čeho smí mít strach.*

Někdy však místo toho užívám 2. os. pl., čímž dochází k posilování fatické funkce:

VT s. 25: ***Man** muss nicht außergewöhnlich begabt sein, um Slacklinen zu können.*

CT s. 8: ***Abyste mohli chodit** po slackline, nemusíte být nijak zvlášť nadaní.*

Časté používání pasivních konstrukcí místo aktivních dokazuje i autorův překlad z angličtiny na s. 121:

VT S. 121: *If **you** relaxed completely, **you** would fall off.*

³⁵ BENEŠ, Eduard. 1970. *Das deutsche Passiv im Vergleich mit dem tschechischen v Probleme der kontrastiven Grammatik: Jahrbuch 1969*. Düsseldorf, s. 118–119

Přeloženo jako: *Würde man sich ganz entspannen, so würde man runterfallen.*

CT s. 20: *Kdybyste se uvolnili úplně, spadli byste.*

Neméně často autor užívá zájmeno *wer* na místě zevšeobecněného podmětu. V určitém kontextu se dá toto zájmeno přeložit do češtiny jako *kdo*, čehož jsem výjimečně využila:

VT s. 119: *Wer seine Ängste ignoriert, wird sich sehr schnell auf eine oder andere Art verletzen.*

CT s. 18: *Kdo strach ignoruje, velmi rychle se nějakým způsobem zraní.*

Většinou jsem však právě u těchto konstrukcí volila aktivní formu ve 2. os. pl. a vedlejší větu podmínkovou, jelikož pomocí *wer* bývá v textu vyjádřen mezi větami právě tento poměr:

VT s. 26: *Wer quer auf der Line steht, kann unkontrolliert auf den Rücken fallen.*

CT s. 9: *Když stojíte k lajně kolmo, můžete nekontrolovaně spadnout na záda.*

Naopak u již zmiňované reflexivní formy nebyl při překladu problém, jelikož ji lze do cílového jazyka převést stejnou formou. Jeden příklad za všechny:

VT s. 119: *Vieles davon spielt sich im Unterbewusstsein ab.*

CT s. 19: *Hodně z toho se odehrává v podvědomí.*

3.3.2.3. Infinitivní a participiální konstrukce

Co se infinitivních konstrukcí týče, vyskytují se v textu ve velké míře, a to hlavně v obecných pasážích, kde není třeba vyjadřovat osobní agens. Často se v rozkazovacích větách objevují infinitivní konstrukce samostatné (př. *Fuß längs aufsetzen*).³⁶ V češtině mohou působit negativně a užívají se spíše jako expresivní prostředek. V tom se oba jazyky v použití infinitivních konstrukcí na místě výzvy liší, přičemž pro češtinu je běžný imperativ.^{37 38}

³⁶ VESELOVSKÁ, Ludmila. Infinitiv. In: *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. Brno: Masarykova univerzita. [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/INFINITIV>

³⁷ GREPL, Miroslav. Osamostatňování infinitivních konstrukcí. In: *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. Brno: Masarykova univerzita. [cit. 2022-04-10]. Dostupné z:

Volím tedy raději neinfinitivní konstrukce (povětšinou imperativ, výjimečně oznamovací způsob):

VT s. 28: *Den Oberkörper aufrecht **halten**, **Blick nach vorne** auf einen ruhigen Punkt.*

CT s. 10: *Horní polovinu těla **držte** rovně a **dívejte** se dopředu na nějaký pevný bod.*

Participium I se objevuje ve spojení se sponovým či plnovýznamovým slovesem nebo jako adjektivum.³⁹ Do češtiny se pak nabízí překlad pomocí přechodníku, ty však působí zastarale a stylisticky se do textu nehodí, jsou vlastní knižnímu stylu.⁴⁰ Další možností jsou tedy slovesná a adjektivní participia nebo adjektiva.

Právě adjektivum jsem využila například v následující větě, ve které vidíme i překlad participia pomocí příslovce:

VT s. 133: *Das Entlangrutschen an einer Highline ist **überraschend anstrengend**.*

CT s. 28: *Klouzat po lajně vpřed je **překvapivě náročné**.*

Nicméně kupříkladu v tomto případě se nabízelo zvolit místo přísudku jmenného se sponou překlad pomocí plnovýznamového slovesa, resp. idiomu *nahnat strach*, což slouží zároveň k obohacení stylu:

VT s. 119: *Allerdings gibt es viele Situationen beim Slacklinen, die erst einmal **beängstigend** sind.*

CT s. 18: *Samozřejmě vás při slackliningu potká spousta situací, které zprvu **strach nahánějí**.*

3.3.2.4. Modalita

Modalita vyjadřuje způsob platnosti obsahu – věta je tedy utvářena propozicí a modalitou. Obecně uznávaná kategorie modality, která se týká modálních sloves, je epistémická

<https://www.czechency.org/slovník/OSAMOSTAT%C5%87OV%C3%81N%C3%8D%20INFINITIVN%C3%8DCH%20KONSTRUK%C3%8D>

³⁸ ŠTÍCHA, František. 2015. *Česko-německá srovnávací gramatika*. Praha: Academia, s. 59. ISBN 978-80-200-2378-0

³⁹ HELBIG, BUSCHA. 2018. *Deutsche Grammatik – Ein Handbuch für den Ausländerunterricht*. Stuttgart: Ernst Klett Sprachen GmbH, s. 106. ISBN 978-3-12-606365-4

⁴⁰ KARLÍK, Petr. Přechodník. In: *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. Brno: Masarykova univerzita. [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/P%C5%98ECHODN%C3%8DK>

modalita. Ta slouží k „vyjadřování různé míry jistoty mluvčího o platnosti propozičního obsahu věty“.⁴¹ Dalším druhem, který se vyskytuje v našem textu, je modalita deontická. Ta slouží k vyjádření možnosti, nutnosti nebo přípustnosti a vychází z externích faktorů, které jsou vně subjektu.⁴² Jedním z lexikálních prostředků k vyjádření modalit jsou modální slovesa, dále to jsou např. epistémické částice. Mimo to se užívá dalších gramatických prostředků.

Uvedme si příklad deontické modalit v překladu:

VT s. 125: *Dieser **darf** aber keinesfalls nur aus einer Slackline bestehen,...*

CT s. 22: *To ale **nesmí** být v žádném případě jen slackline...*

Zde se nejedná o míru jistoty či postoj mluvčího, ale ve výpovědi vychází autor z vnějších bezpečnostních podmínek, které něco nedovolují, proto se jedná o deontickou modalitu. V případě deontické modalit nebyl zpravidla problém nahrazovat modální slovesa českými ekvivalenty.

3.3.2.5. Interpunkce

Ke změně interpunkce jsem se snažila přistupovat jen v nutných případech, zejména tedy např. při krácení dlouhých souvětí. Suprasegmentální prvky v psaném textu by měly nahrazovat zvukové vlastnosti mluveného textu (jen těžko se určují texty, které vykazují ryzí psanost či mluvenost).⁴³ Pro stejný účinek textu je tedy na místě tyto prvky v co největší možné míře zachovávat.

Autor poměrně často užívá pro zdůraznění vykřičníky. Je pravda, že u infinitivních konstrukcí v rozkazovacím způsobu mohou působit přirozeněji než u neinfinitivních konstrukcí, vykřičníky ale zachovávám, aby i cílový text měl stejnou dynamiku a důraz. Pomlčky zachovávám dle kontextu, používají se obvykle k oddělení částí projevu a toho

⁴¹ GREPL, Miroslav. ŠIMÍK, Radek. Epistémická modalita. In: *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. Brno: Masarykova univerzita. [cit. 2022-04-10].

Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/EPIST%C3%89MICK%C3%81%20MODALITA>

⁴² BLASZCZYK, Izabela. KARLÍK, Petr. Modalita. In: *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. Brno: Masarykova univerzita. [cit. 2022-04-10].

Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/MODALITA>

⁴³ HOFFMANOVÁ, Jana. 1997. *Stylistika a ...*. Praha: TRIZONIA, s.79–81. ISBN 80-85573-67-9

lze někdy efektivněji v CT dosáhnout čárkou.⁴⁴ Dvojtečky stojí zpravidla v češtině a v němčině na stejném místě⁴⁵, při jejich používání se tedy obvykle řídím originálem.

Zejména mě zaujal jeden případ kumulace interpunkce:

VT S. 124: *Oft ist es einfach die Angst vor dem eigenen Highline-Setup, die den Highliner hemmt (– vielleicht manchmal zu Recht?!)*

Otazník a vykřičník posilují emotivní funkci a vyjadřují expresivitu, nicméně v kombinaci se závorkou a pomlčkou v textu působí velmi výrazně. To možná byl i autorův záměr, jelikož zde vystupuje sám za sebe. V překladu bylo třeba aktualizovat, a kvůli výrazové změně jsem tak nezachovala ani interpunkci. Pomlčka v závorce je ale nejspíše součástí autorova „idiolektu“, jelikož tuto formu užívá i na jiném místě.

Níže uvádím příklad změny interpunkce při rozdělení dlouhého souvětí do dvou kratších souvětí. Informace v závorce jsou vynechány z pragmatických důvodů a pomlčku jsem se rozhodla nahradit čárkou pro lepší čitelnost textu:

VT s. 124: *So sehr mir Highlines Spaß machen – ich habe den Eindruck, dass Longlines oder lange Rodeolines (siehe letztes Kapitel) unmittelbarere Slackline-Erfahrungen bieten und Highlines, quasi als Mischform zwischen Bergsteigen und Slacklines, etwas ganz Besonderes, aber eben nicht Königsdisziplin für diesen Sport ist.*

CT s. 21: *Jakkoli mě highline baví, mám dojem, že longline nebo dlouhá rodeoline nabízí mnohem bezprostřednější zkušenost se slackline. Highline, což je skoro něco na pomezí horolezectvím a chůzí po slackline, je sice něco opravdu výjimečného, ale spíše bych ji nezonačil za královskou disciplínu tohoto sportu.*

3.3.2.6. Slovosled

Pod pojmem slovosled chápeme pořadí slov ve větě. Prvním druhem slovosledu je slovosled fixní, který je daný gramaticky a neřídí se komunikačním záměrem, nýbrž pevně danými pravidly, nelze ho tedy změnit. V němčině je fixní slovosled výraznější než v české

⁴⁴ Pomlčka. In: *Internetová jazyková příručka* [online] (2008–2021). Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR. [cit. 2022-05-01]. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/?id=165>

⁴⁵ Dvojtečka. In: *Internetová jazyková příručka* [online] (2008–2021). Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR. [cit. 2022-05-01]. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/?id=161>

⁴⁵ Doppelpunkt. In: *Duden* [online] (2020). Bibliographisches Institut. [cit. 2021-05-01]. Dostupné z: <https://www.duden.de/sprachwissen/rechtschreibregeln/doppelpunkt>

syntaxi. Oproti tomu aktuální slovosled (též aktuální členění) bývá uplatňován dle aktuálního komunikačního záměru. Tento slovosled se zase mnohem více uplatňuje v češtině. Dá se říct, že v češtině je slovosled „volnější“ – myšleno však v tom smyslu, že se slova dají umístit na jakoukoli syntaktickou pozici, ale podléhají komunikačnímu aspektu a ten zpravidla také pevně určuje jejich pořadí.⁴⁶ Jedná se o problematiku známé informace (téma) a nové informace (réma). Téma věty zpravidla v obou jazycích stojí na začátku věty, réma stojí v češtině obvykle na konci věty a v němčině kvůli omezení větného rámce (tzv. *Ausrahmung*) bývá přesunuto doprostřed věty (tedy často např. v pasivu, budoucím čase atd.).⁴⁷

Z těchto rozdílů vyplývá i potřeba měnit slovosled v rámci překladu, jak ukazují následující vybrané úryvky z textu:

VT s. 26: *Das Ende des Bandes oder die Rinde des Baums eignen sich gut.*

CT s. 9: *Dobře se k tomu hodí konec popruhu nebo kůra stromu.*

Autor zde tematizuje subjekt „*das Ende des Bandes oder die Rinde des Baums*“ – spojení stojí na začátku věty a je použit určitý člen, byť zde fixní slovosled umožňuje i pozici na konci věty. Zde se však jedná o novou informaci, proto ji v CT dle AČV stavím na konec věty.

3.3.3. Stylistická rovina

3.3.3.1. Charakteristika autorova stylu

Čechová definuje jazykový styl jako „způsob cílevědomého výběru a uspořádání (organizování) jazykových prostředků, který se uplatňuje při genezi textu“.⁴⁸ Tento výběr a uspořádání jazykových prostředků slouží určité funkci, dle které lze texty rozdělit do funkčních stylů: prostědělovací, odborný, publicistický, umělecký, administrativní,

⁴⁶ ŠTÍCHA, František. 2015. *Česko-německá srovnávací gramatika*. Praha: Academia, s. 126–129. ISBN 978-80-200-2378-0

⁴⁷ ŠTÍCHA, František. 2015. *Česko-německá srovnávací gramatika*. Praha: Academia, s. 179–180. ISBN 978-80-200-2378-0

⁴⁸ ČECHOVÁ, CHLOUPEK, KRČMOVÁ, MINÁŘOVÁ. 1997. *Stylistika současné češtiny*. Praha: ISV, s. 9. ISBN 80-85866-21-8

řečnický a popř. esejistický. Mimo to však do textu přináší autor vlastní individualitu (záleží na jeho idiolektu atd.).⁴⁹

Náš text spadá do oblasti odborné komunikace. Ta se dále dělí na vědecký styl, prakticky odborný styl, populárně naučný styl a popř. styl učební či esejistický.⁵⁰ Konkrétně se dá výchozí text zařadit do sféry populárně naučné komunikace. Popularizace a beletrizace je v textu dost zřetelně patrná. Popularizační text je takový, který se obrací na laiky. Typická je pro něj již zmíněná beletrizace, vyšší míra expresivity, širší vyjádření a menší míra věcnosti nebo vysvětlování termínů. Nadto dochází k deanonymizaci autora, který tak do textu vstupuje a dostává se do kontaktu se čtenářem.⁵¹ To vše se projevuje i v našem textu – od hovorových výrazů, beletrizujících příběhů, objasňování termínů po vstupování autora do textu.

Zde si uveďme příklad vysvětlování termínů (zde i pomocí obrazného přirovnání):

VT s. 123: *Highlines sind Slacklines, die in großer Höhe gespannt werden, als Brücke über einen Abgrund.*

Eroms mimo to hovoří o mluvě naučného stylu (*die Sprache der Unterweisung*). Ta se, jak uvádí, objevuje kromě školních knih i v příručkách. Vyznačuje se přehlednými větami, termíny bývají objasněny a užívá se spíše neutrálních slov, aby se dosáhlo co nejlepšího porozumění.⁵² Takový styl autor užívá při popisu chůze po slackline a jednotlivých cviků.

Celkově se dá se říci, že se autor snaží přiblížit k čtenáři a působit jako jemu rovná a blízká osoba. To dokládá např. užívání hovorových výrazů nebo osobní historky, které autor čtenáři předkládá. Jeho styl tedy působí uvolněně a užívá i prvky nižších stylistických rovin. Tento styl se pro celkové vyznění textu snažím zachovat u těch prvků, kde je to možné, popř. kompenzovat různá stylistická ochuzení (viz kapitola 3.4 *Překladatelské*

⁴⁹ ČECHOVÁ, CHLOUPEK, KRČMOVÁ, MINÁŘOVÁ. 1997. *Stylistika současné češtiny*. Praha: ISV, s. 28–30. ISBN 80-85866-21-8

⁵⁰ ČECHOVÁ, CHLOUPEK, KRČMOVÁ, MINÁŘOVÁ. 1997. *Stylistika současné češtiny*. Praha: ISV, s. 150. ISBN 80-85866-21-8

⁵¹ KRČMOVÁ, Marie. Odborný styl. In: *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. Brno: Masarykova univerzita. [cit. 2022-04-12]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/ODBORN%C3%9D%20STYL>

⁵² EROMS, Hans-Werner. 2008. *Stil und Stilistik: Eine Einführung*. Berlin: Erich Schmidt Verlag, s. 127–129. ISBN 978-3-503-09823-1

posuny a postupy). Jak ale píše Levý⁵³, zachování stylu je úkol, který je velice problematický a který není v plné míře realizovatelný.

Nedá se říci, že by text nebyl koherentní, nicméně v některých pasážích je koheze spíše malá. Většinou se tak děje ve prospěch stručnosti, které se autor snaží dosáhnout.

3.3.3.2. Expresivita

Jak již bylo řečeno, v textu se objevují i stylisticky nižší výrazy a autor se nesnaží o tak přísné zachování vysokého stylu, jak by u odborného stylu mohl. Text se lépe čte, je snadnější mu porozumět a kromě pojmovosti se objevuje i zážitkovost, znak typický pro umělecký styl.⁵⁴

Dá se říci, že autorův styl je i vcelku rozkolísaný, např. v odstavci na s. 124 užívá idiom *in aller Munde*, který je podle DWDS⁵⁵ součástí vyššího stylu, ale zároveň o pár řádků později použije výraz *Tipps*, který je v tomto významu hovorový.⁵⁶

Dalším příznakovým výrazem v textu je sloveso *kippen* (dále autor toto slovo užívá poměrně často, např. na s. 26 a 119 nebo ve formě substantiva na s. 34, evidentně je součástí jeho idiolektu). DWDS jej označuje jako *salopp, bildlich*.⁵⁷ V češtině jsem zvolila výraz *svalit se*, na jiných místech (s. 16) také *překlopit*. Internetová jazyková příručka sice výraz *svalit se* přímo neoznačuje jako hovorový⁵⁸, nicméně to ani DWDS výraz *kippen* – jedná se ale o obrazný a neformální výraz. I vyjádření *svalit se* vnímám v tomto kontextu jako příznakové. Např. další možnou variantu *skácet se* už vnímám jako mírný významový posun, proto ji neužívám. Jeden příklad za všechny:

VT s. 32: *Dabei besteht natürlich eine gewisse Gefahr, auf den Rücken zu **kippen**.*

CT s. 13: *Během toho samozřejmě vzniká jisté riziko, že **se svalíte** na záda.*

⁵³ LEVÝ, Jiří. 2012. *Umění překladu*. 4. vyd, Praha: Apostrof, s. 83. ISBN 978-80-87561-15-7

⁵⁴ ČECHOVÁ, CHLOUPEK, KRČMOVÁ, MINÁŘOVÁ. 1997. *Stylistika současné češtiny*. Praha: ISV, s. 215. ISBN 80-85866-21-8

⁵⁵ *Digitales Wörterbuch der Deutschen Sprache* [online]. Berlin-Brandenburgischen Akademie der Wissenschaften. [cit. 2021-04-12]. Dostupné z: <https://www.dwds.de/wb/Mund>

⁵⁶ *Digitales Wörterbuch der Deutschen Sprache* [online]. Berlin-Brandenburgischen Akademie der Wissenschaften. [cit. 2021-04-12]. Dostupné z: <https://www.dwds.de/wb/Tipp>

⁵⁷ *Digitales Wörterbuch der Deutschen Sprache* [online]. Berlin-Brandenburgischen Akademie der Wissenschaften. [cit. 2021-04-12]. Dostupné z: <https://www.dwds.de/wb/kippen>

⁵⁸ *Internetová jazyková příručka* [online] (2008–2021). Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR. [cit. 2022-04-12]. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=sk%C3%A1cet>

V některých případech jsem nenalezla vhodný příznakový ekvivalent, který by stylisticky odpovídal výrazu ve VT. Jedním z takových slov bylo sloveso *antauchen*, což jsem komentovala v kapitole 3.3.1.4. *Rakouská němčina*.

3.3.3.3. Intertextualita

Texty jsou zpravidla vzájemně provázané, přebírají elementy jiných textů a stojí ve vzájemném vztahu, který se nemusí týkat žádné konkrétní situace. Sem jsou zahrnuty nejen jasné případy, jako je např. recenze, ale i další prvky textů jako různé narážky, citace, apod.⁵⁹ Zároveň je intertextovost příznačná pro odborný styl – autor si samozřejmě fakta nevymýšlí a navazuje na předchozí poznatky.⁶⁰

To se realizuje i v našem textu, konkrétně si intertextovosti všimneme, když autor cituje jiné publikace. Kromě citací knih (VT s. 29, 121) uvádí i citace z odborných prací (VT s. 66, 68) a na konci knihy bibliografii. Nejjednodušším řešením by bylo citace nahradit již přeloženými českými úryvky, citované knihy a práce však nebyly do češtiny přeloženy.

3.3.4. Pragmatická rovina

3.3.4.1. Generické maskulinum

V celém textu autor používá generické maskulinum. Jedná se o oslovení osoby jakéhokoli pohlaví v mužském rodě, většinou se chápe jako neutrální a slouží k zevšeobecnění. S rozvojem genderové lingvistiky a feministického hnutí se v jazyku více dbá na rovnost (tzv. *Sprachgerechtigkeit*). V němčině je běžné zohledňovat i femininum a třetí pohlaví, zatímco v češtině se generické maskulinum stále běžně používá. V obou jazycích lze však alternativy dosáhnout podobnými prostředky, pokud opomineme třetí pohlaví: rodovou specifikací (slacklineři a slacklinerky/Slackliner*innen) nebo neutralizací (studující/Studierende).⁶¹ Tato problematika se s postupem času řeší čím dál tím více a je třeba vzít v úvahu, že autor psal knihu před více než deseti lety. Přesto však tuto problematiku v předmluvě komentuje a uvádí, že se pro generické maskulinum rozhodl pouze kvůli lepší čitelnosti knihy. Píše, že tedy samozřejmě zahrnuje i ženy slacklinerky (o

⁵⁹ EROMS, Hans-Werner. 2008. *Stil und Stilistik: Eine Einführung*. Berlin: Erich Schmidt Verlag, s. 54–55. ISBN 978-3-503-09823-1

⁶⁰ ČECHOVÁ, CHLOUPEK, KRČMOVÁ, MINÁŘOVÁ. 1997. *Stylistika současné češtiny*. Praha: ISV, s. 148. ISBN 80-85866-21-8

⁶¹ VALDROVÁ, Jana. Generické maskulinum. In: *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. Brno: Masarykova univerzita. [cit. 2021-04-14]

Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/GENERICK%C3%89%20MASKULINUM>

třetím pohlaví se nezmiňuje) a doufá, že mu tento krok prominou. Pro náš překlad je to ovšem spíše výhoda, jelikož v češtině bychom užili právě spíše generické maskulinum a bylo by třeba originál měnit.

3.3.4.2. Oslovování

Autor v textu velice často užívá pasivum a různé deagentní a infinitivní konstrukce (viz kapitoly 3.3.2.1. *Slovesný rod* a 3.3.2.2. *Deagentní konstrukce*). Převážně kvůli těmto jazykovým rozdílům mezi VT a CT bylo tedy v mnoha případech nutné měnit stavbu věty a obracet se místo toho na čtenáře. V textu se tím výrazně posílila fatická a mírně i emotivní funkce. Přesto se nedá říci, že by nebyl zachován autorův záměr – kontakt se čtenářem je pro něj důležitý a snaží se působit jako rovnocenná osoba. Zároveň není překladatelovým cílem přejímat struktury výchozího jazyka, nýbrž je adekvátně nahrazovat strukturami jazyka cílového, jelikož jazykové systémy nejsou souměřitelné.⁶²

3.3.4.3. Popisy chůze a cviků na slackline

Další problematikou na komunikačně-pragmatické rovině, kterou bylo třeba vyřešit, byl popis samotné chůze po slackline a triků, s čímž se pojí především názvy částí těla.

Konkrétně bylo třeba rozhodnout, jak popsat způsob, kterým se na lajně stojí:

VT s. 26: *Fuß längs aufsetzen, nicht quer! Wer quer auf der Line steht...*

CT s. 9: *Chodidla pokládejte rovně, ne našikmo! Když stojíte k lajně kolmo...*

Pro *quer* a *längs* se samozřejmě nabízely výrazy *napříč* a *podélně*. My však hledáme funkční ekvivalenty, které budou co nejpochoptelnější pro čtenáře. Funkční hledisko je při překladu zdaleka to nejdůležitější.⁶³ Opět jde hlavně o jasnost a věcnost. Zde jsem tedy vybrala výrazy *rovně* a *kolmo k lajně* (v tomto kontextu výjimečně i *našikmo*).

U částí těla byl hlavní problém u výrazu *Fuß*, popř. *Hand*. U těchto výrazů není mezi češtinou a němčinou vztah ekvivalence 1:1, nýbrž jde o tzv. ekvivalenci 1:více⁶⁴, kdy lze výraz *noha* přeložit jako *Fuß* nebo jako *Bein*, zatímco v češtině se slovem *noha* myslí i *chodidlo*. Opět jsem se však rozhodla zachovat hlavně funkčnost komunikátu a dle

⁶² LEVÝ, Jiří. 2012. *Umění překladu*. 4. vyd, Praha: Apostrof, s. 64. ISBN 978-80-87561-15-7

⁶³ LEVÝ, Jiří. 2012. *Umění překladu*. 4. vyd, Praha: Apostrof, s. 28. ISBN 978-80-87561-15-7

⁶⁴ STOLZE, Radegundis. 2003. *Hermeneutik und Translation*. Tübingen: Gunter Narr Verlag Tübingen, s. 15. ISBN 3-8233-5763-8

kontextu jsem volila buď výraz *chodidlo*, nebo *noha*. To platí i pro výrazy *Hand* a *Arm*.
Konkrétně:

VT s. 26: **Fuß** längs aufsetzen, nicht quer! Wer quer auf der Line steht...

CT s. 9: **Chodidla** pokládejte rovně, ne našikmo! Když stojíte k lajně kolmo...

Ale:

VT s. 27: Welchen **Fuß** man verwendet, ist Geschmackssache.

CT s. 9: Jakou **nohou** začnete, je jen na vás.

3.3.4.4. Fotografie a jejich popisky

Nejprve jsem uvažovala, zda fotografie, a tudíž i jejich popisky v textu zachovat. V textu se jich vyskytuje značný počet a slouží nejen k jeho obohacení, ale vcelku zásadně i k jeho pochopení. To hlavně v pasážích, kde autor popisuje techniku chůze po slackline a způsob provedení jednotlivých triků, což může být z textu někdy těžko pochopitelné, ale pomocí obrázku se dá informace snadno vyjádřit či doplnit. Tyto nonverbální prvky tak mají v textu důležitou komunikační funkci a pro zachování stejného komunikačního účinku jsem se je tedy rozhodla použít i v CT (obrázky tedy vkládám do textu i s jejich popisky, často však zmenšené). Výjimkou jsou velké obrázky na začátku kapitol, které jsou ve formátu A5, ty několikrát vynechávám. Mají pouze estetickou funkci a kvůli formátu CT je vhodnější je do něj spíše nevkládat. V praxi by byl další postup samozřejmě na konzultaci se zadavatelem a o grafickou úpravu by se postaral grafik, formát překladu je jen nástin formátu cílového textu.

3.3.4.5. Překlad nadpisů

Obecně se dá říci, že se autor při výběru názvů nadpisů snažil o stručné, jasné a výstižné formulace. Ty jsou zároveň obohaceny slovními hříčkami, které mají čtenáře zaujmout, např. název 1. kapitoly *Für Einsteiger* nebo poslední kapitola *Andere Spielarten – Experimente*. Tomu se vymyká název jedné podkapitoly ve 4. kapitole *Wissenschaft*, a sice *Wie funktioniert das Balancieren auf gespannten Bändern oder Seilen?*. Zde jsem se rozhodla zachovat strukturu originálu a použít stejně jako autor delší větu.

Jak již bylo řečeno, pro zachování záměru autora jsem se snažila zachovat původní strukturu. To nebylo u některých prvků možné, jako např. v kapitole č. 1, kde je struktura

podkapitol následující: *Der erste Kontakt*, *Das große Zittern* a *Die ersten Schritte*, jelikož čeština nenabízí použití členu, adjektiva a podstatného jména.

Ani pro zmíněné slovní hříčky jsem nenašla adekvátní řešení, které by také obsahovalo slovní hříčku, proto jsem se rozhodla tuto výrazovou ztrátu kompenzovat u jiných nadpisů. V první kapitole jsem pak místo neutrálního *Die ersten Schritte* zvolila deminutivum krůčky (celý název tedy zní *První krůčky*). I u dalšího nadpisu *das große Zittern* jsem zvolila expresivnější jazykové prostředky a pojmenovala jsem ji *Velký třes* (tato aluze se mi však zdá vhodná, jelikož autor je vystudovaný fyzik).

Problematický byl také překlad podkapitoly *Highlinespot* – tento anglicismus se v češtině nepoužívá a působil by jako nesrozumitelný cizí prvek, zároveň však tedy nelze dodržet jednoslovnou strukturu užitou v této kapitole i u dalších názvů podkapitol a je nutné kompozitum rozvolnit (jednoslovný název by mohl znít takto: *Místo*, patrně by však došlo k nivelizaci a významovému posunu). Rozhodla jsem se tedy pro funkčnější řešení: *Kde napnout highline*.

3.3.4.6. Vynechávky

Při překladu bylo v několika případech nutné některé pasáže vynechat (dle relevance pro fiktivní zadání, v praxi by to mohl určit zadavatel). Autor na některých místech užívá přímé citace v textu (VT s. 29, 66, 68, 121) a na konci knihy uvádí seznam použité literatury. Formální podobu citací jsem se rozhodla v CT vynechat, pro cílového čtenáře článku není příliš relevantní, navíc jakožto použitá literatura by se dala v článku uvést pouze naše kniha. Místo toho jsem se rozhodla raději stručně v několika slovech uvést, o koho se u citovaných osob jedná – případné další informace už si čtenář může dohledat.

Dalším takovým příkladem je pasáž, ve které autor uvažuje, zda danou kapitolu o highline do knihy zahrnout (VT s. 124). Po úvaze jsem se rozhodla, že na obecné úrovni má i tato část pro čtenáře relevanci a místo vynechání jsem se tak rozhodla pro generalizaci. Generalizovat je ostatně také nutné vždy, když autor hovoří o kapitolách. S tím se pojí i to, že jsem změnila číslování kapitol (otázka je, zda by se kapitoly vůbec v CT zmiňovaly a jaká by byla jeho výsledná forma, nemáme však k dispozici zadavatele, který by toto mohl určit).

Mimo to kapitoly překládám celé kromě beletristických příběhů, které autor vždy přidává na konci kapitoly. Ty neodpovídají zadání bakalářské práce, tedy překladu neliterárního textu.

3.4. Překladatelské posuny

V překladu nutně dochází k některým změnám, které vyplývají z rozdílů mezi výchozím a cílovým textem, na rovině jazyka, kultury, apod. Tyto významové a výrazové změny se nazývají posuny. Přestože se jim nevyhneme, překlad by měl vždy zachovat jádro originálu (invariant). Aby nedošlo k ochuzování textu a nedopouštěli jsme se „šedého překladatelského stylu“, je třeba případné ztráty vzniklé těmito posuny kompenzovat a zároveň vyzdvihnout jiné, skrytější prvky díla a využívat výhody jazyka, do kterého překládáme.⁶⁵ Formu kompenzace zastával již Otokar Fischer a jeho škola: „protože se dílo nutně někde ochudí, je nutno zase jinde je obohatit“.⁶⁶

Posun v překladu tedy neznamena nedostatečnou věrnost originálu. Posun může dle Levého vzniknout při přestylování, při interpretaci a při nepochopení originálu. Z hlediska komunikační situace pak rozlišujeme posun funkční a nefunkční, z interpretačního a lingvistického hlediska posun konstitutivní a individuální. Funkční posun se snaží o adekvátní vyjádření prvků díla v rámci dvou odlišných systémů, jde tedy o optimální variant originálu.⁶⁷ Konstitutivní posun plyne z rozdílnosti mezi dvěma jazykovými systémy (např. v jazyce A neexistují členy, zatímco v jazyce B se používají) – je tudíž nevyhnutelný. Individuální posun vychází z interpretačního procesu, a tedy i idiolektu a záměru překladatele, přičemž se snažíme vyhnout přeinterpretování a podinterpretování originálu.⁶⁸ Výsledný posun pak může být s přihlédnutím k interpretačnímu procesu buď pozitivní, nebo negativní. Zde hodnotíme, do jaké míry je

⁶⁵ GROMOVÁ, Edita. 2009. *Úvod do translatologie*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, s. 56. ISBN 978-80-8094-627-2

⁶⁶ LEVÝ, Jiří. 2012. *Umění překladu*. 4. vyd, Praha: Apostrof, s. 120. ISBN 978-80-87561-15-7

⁶⁷ GROMOVÁ, Edita. 2009. *Úvod do translatologie*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, s. 57. ISBN 978-80-8094-627-2

⁶⁸ GROMOVÁ, Edita. 2009. *Úvod do translatologie*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, s. 58–59. ISBN 978-80-8094-627-2

zachována informace na ose variant–invariant. V podstatě se jedná o adekvátnost překladatelského řešení.⁶⁹

Výrazové změny nastávají na makro- i na mikrostylistické rovině textu. Na makrostylistické rovině jde o změny, které se týkají jednotlivých vět až po dílo jako celek (tzn. i výstavba textu, téma, atd.). Katarina Reissová pro tuto kategorii navrhl tři změny: aktualizaci, lokalizaci a adaptaci.⁷⁰

Z těchto posunů došlo v překladu na více místech k aktualizaci. Kvůli stáří knihy a dynamickému vývoji sportu byly některé informace zastaralé.

K aktualizaci jsem se uchýlila např. v následující větě, kde autor popisuje typ brzdy, která dřív nebyla k sehnání a musela se vyrábět vlastnoručně. Dnes už není problém ji koupit, proto to v textu zmiňuji, zároveň jsem se rozhodla zachovat i původní sdělení o vyrábění brzdy:

VT s. 133: *Noch besser als ein Karabiner ist eine flache Rolle, mit der man sich auch kraftsparend auf der Line fortbewegen kann. **Dieses Utensil muss man sich derzeit aber noch selbst basteln.***

CT s. 28: *Ještě lepší než karabina je plochá brzda, se kterou se dá po lajně pohybovat menší silou. **Dřív si ji člověk musel vyrobit sám, dnes už se dá bez problémů sehnat.***

Další příklad aktualizace se opět týká highliningu, který se od doby vydání knihy významně posunul. Autor zde komentuje bezpečnost na highline a konstatuje, že highline snad bude v budoucnosti bezpečnější – tato budoucnost už ale nastala, což je nutné v překladu zohlednit:

VT s. 124: *Oft ist es einfach die Angst vor dem eigenen Highline-Setup, die den Highliner hemmt (– vielleicht manchmal zu Recht?!). **In Zukunft werden Highlines hoffentlich immer sicherer werden, dann fällt dieser Punkt weg.***

CT s. 21: *Často je to jen nedůvěra ve vlastní highline set up, který by měl highlinera chytit. **Taková obava byla dřív vcelku oprávněná, dnes už jsou highline bezpečnější.***

⁶⁹ GROMOVÁ, Edita. 2009. *Úvod do translatologie*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, s. 63. ISBN 978-80-8094-627-2

⁷⁰ GROMOVÁ, Edita. 2009. *Úvod do translatologie*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, s. 64. ISBN 978-80-8094-627-2

Mikrostylistickou rovinou se rozumí vše od fonému po větu. Popovič zde rozděluje posuny na výrazovou shodu, výrazové zesilování a výrazové zeslabování.⁷¹ U výrazového zesilování jde o zvyšování subjektivity a expresivity díla, překladatel zdůrazňuje charakteristické rysy díla. Sem řadíme typizaci a individualizaci. Výrazové zeslabování je opačný proces, při kterém tyto výrazové vlastnosti nezachováme v plné míře, ba se dokonce mohou vytratit úplně. Dle této míry hovoříme o nivelizaci až o výrazové ztrátě.⁷² Levý u zeslabování výrazů zmiňuje generalizaci, neutralizaci, nivelizaci a řídké užívání synonym k obměňování výrazu.⁷³

K výrazovému zeslabování jsem se uchýlila v několika případech. K nivelizaci došlo např. u slovních hříček, které jsem se pak snažila kompenzovat na jiných místech (viz 3.3.4.5. *Překlad nadpisů*) nebo u některých expresivních výrazů (viz 3.3.3.2. *Expresivita*). Ke generalizaci dochází v případě slov *Hand* a *Fuß*, pro které na většině míst užívám v češtině obecnější pojmy *ruka* a *noha* (viz 3.3.4.3. *Popisy chůze a cviků na slackline*). Autor sám poměrně často opakuje výrazy, což v některých případech zachovávám. Jindy jsem se snažila hledat pro překlad synonyma, pokud jsem např. opakovala výraz tam, kde autor naopak synonymum použil.

Ztrátu některých prvků jsem se snažila kompenzovat výrazovým zesilováním na jiném místě. Již jsem zmiňovala slovní hříčky, dále k tomu došlo např. u slova *dabei*. Levý píše, že u uměleckého stylu (tedy ne primárně náš text, avšak prvky uměleckého stylu obsahuje) jsou důležitá i různá bezvýznamná slova jako *pak, jen, když, tedy* atd. Autor kupříkladu často užívá slovo *dabei*, které má v našem textu svou funkci (zpravidla ve významu: *u toho, v tomto okamžiku*). Jsou však i místa, kde bylo lepší slovo nepřekládat, což kompenzuji např. zde:

VT s. 26: *Das Gewicht mit ein wenig Schwung auf die Line bringen, statt langsam das Knie durchzudrücken. (Atmen nicht vergessen!)*

CT s. 9: *Váhu přeneste na lajnu zhoupnutím, nesnažte se pomalu propínat koleno. (Nezapomeňte **u toho** dýchat!)*

⁷¹ POPOVIČ, Anton. 1974. *Teória umeleckého prekladu: Aspekty textu a literárnej metakomunikácie*. Bratislava: Tatran, s. 130.

⁷² GROMOVÁ, Edita. 2009. *Úvod do translatológie*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, s. 65–68. ISBN 978-80-8094-627-2

⁷³ LEVÝ, Jiří. 2012. *Umění překlada*. 4. vyd, Praha: Apostrof, s. 126. ISBN 978-80-87561-15-7

Nebo jsem kupříkladu užila idiom tam, kde nebyl (v této větě je hezky vidět i zesilování a hlavně obměňování výrazu v případě převodu *gibt es*):

VT s. 119: *Allerdings **gibt es** viele Situationen beim Slacklinen, die erst einmal **beängstigend sind**.*

CT s. 18: *Samozřejmě **vás** při slackliningu **potká** spousta situací, které zprvu **strach nahánějí**.*

Zde je uveden další příklad výrazového zesilování, tentokrát pomocí často užívané metafory:

VT s. 120: *Ganz ohne Wertung kann gesagt werden, dass unter Stress, wenn Versagensängste auftauchen, die Gedanken zu genau diesen **Ursachen der Motivation** gehen.*

CT s. 19: *Zcela objektivně se dá říct, že když jsme ve stresu a dostaví se strach ze selhání, myšlenky se stočí právě k těmto **kořenům naší motivace**.*

Levý se kromě intenzifikace věnuje také intelektualizaci. Překladatel výchozí text interpretuje a snaží se ho co nejvíce přiblížit čtenáři, a proto dílo často vykládá a zlogičťuje. Levý toto chápe jako negativní posun a vyčleňuje tři druhy intelektualizace: zlogičťování textu, vykládání nedořečeného a formální vyjadřování syntaktických vztahů.⁷⁴ Intelektualizaci jsem při překladu použila ve více případech – jelikož se jedná o odborný text, bylo její užití často na místě pro přesné vyjadřování (estetická funkce textu byla druhotná, záměr se tedy nijak nezměnil, jelikož nešlo např. o záměrné zatajování informace pro umělecký účinek).

Několikrát došlo k vykládání nedořečeného:

VT s. 132: *Ich selbst stecke sie gerne unter eine **Beinschlaufe**.*

CT s. 26: *Já osobně si ji rád strčím pod **nohavičku sedáku**.*

Byť z textu vyplývá, že je řeč o odsedce a sedáku, vyjádření „*Já osobně si ji rád strčím pod nohavičku*“ hned vyvolává otázku, pod nohavičku čeho. Proto i ono doplnění.

⁷⁴ LEVÝ, Jiří. 2012. *Umění překladu*. 4. vyd, Praha: Apostrof, s. 132. ISBN 978-80-87561-15-7

Dalším takový příkladem je překlad slova *Rookie-Rope* (viz 3.3.1.2. *Anglicismy*). Mimo to docházelo k intelektualizaci i na syntaktické rovině. Překladaatel tíhne ke spojitému slohu, v překladech se obecně vyskytuje více podřadných spojení, zejména pak vztažných vět. Tomu jsem se snažila vyhnout, nebylo to však možné v plné míře (např. u infinitivních a participiálních konstrukcí). Zde k ní např. došlo kvůli změně interpunkce:

VT s. 125: *In solchen Fällen kann die Line reißen – dann kommt das Redundanzseil zum Einsatz **und rettet das Leben des Highliners.***

CT s. 22: *V takových případech může lajna prasknout a pak přichází na řadu back-up, který highlinerovi zachrání život.*

4. Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se snažila o funkční překlad několika kapitol z populárně naučné publikace *Slackline – Die Kunst des modernen Seiltanzens* od Reinharda Kleindla. Nejprve jsem provedla analýzu výchozího textu dle Christiane Nordové, ze které vyplynuly specifika textu a možnosti jejich řešení. Dále jsem se věnovala metodě překladu, která je inspirována zejména dílem Jiřího Levého. Kapitola o překladatelských problémech pojednává o specifikách a potížích textu a o strategii jejich řešení. Největší problém zde nastal na rovině lexikální při převodu různých termínů, anglicismů a dalších slov, pro která nenajdeme v češtině adekvátní ekvivalent. Dále byla problematická i morfologická rovina textu, zejména kvůli velkému množství deagentních a infinitivních konstrukcí. Na překladatelské problémy pak navazovala typologie překladatelských posunů, přičemž poznatky jsem čerpala zejména z díla Antona Popoviče. Co se posunů týče, bylo obtížné text přespříliš neintelektualizovat, jelikož téma a charakter textu k tomu na mnoha místech svádí a možná by si na několika místech i větší explicitnost zasloužil. Další obtíže vyplývaly také ze zastaralosti knihy a potřeby text aktualizovat.

Celkově mohu říci, že celý překladatelský proces i následný odborný komentář mě velmi obohatil, ať už se jedná o uvědomění si významu překladatelské analýzy nebo kontrastivního srovnání překladu a originálu. Snad alespoň trochu přispěje k vyvrácení toho, co se říká: že překlad je jako žena a může být buď hezký, nebo věrný.

5. Bibliografické údaje

5.1. Primární zdroj

KLEINDL, Reinhard. 2011. *Die Kunst des modernen Seiltanzens*. 2. vyd. Aachen: Meyer & Meyer Verlag. ISBN 978-3-89899-565-8

5.2. Sekundární zdroje

5.2.1. Translatologické a lingvistické příručky

NORD, Christiane. 1995. *Textanalyse und Übersetzen: theoretische Grundlagen, Methode und didaktische Anwendung einer übersetzungsrelevanten Textanalyse*. 3. vyd. Heidelberg: Julius Groos Verlag. ISBN 3-87276-649-X

EROMS, Hans-Werner. 2008. *Stil und Stilistik: Eine Einführung*. Berlin: Erich Schmidt Verlag. ISBN 978-3-503-09823-1

LÖFFLER, Heinrich. 2010. *Germanistische Soziolinguistik*. 4. upr. vyd. Berlin: Schmidt

LEVÝ, Jiří. 2012. *Umění překladu*. 4. vyd. Praha: Apostrof. ISBN 978-80-87561-15-7

STOLZE, Radegundis. 2003. *Hermeneutik und Translation*. Tübingen: Gunter Narr Verlag Tübingen. ISBN 3-8233-5763-8

GROMOVÁ, Edita. 2009. *Úvod do translatologie*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa. ISBN 978-80-8094-627-2

ŠTÍCHA, František. 2011. *Kapitoly z české gramatiky*. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-1845-8

ŠTÍCHA, František. 2015. *Česko-německá srovnávací gramatika*. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-2378-0

KARLÍK, Petr a kol. 2012. *Příruční mluvnice češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. ISBN 978-80-7106-624-8

EISENBERG, GELHAUS, WELLMANN, HENNE, SITTA. 1998. *Duden Band 4 – Die Grammatik*. Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich: Dudenverlag. ISBN 3-411-04046-7

BEČKA, Josef. 1992. *Česká stylistika*. Praha: Academia. ISBN 80-200-0020-8

BENEŠ, Eduard. 1970. *Das deutsche Passiv im Vergleich mit dem tschechischen v Probleme der kontrastiven Grammatik: Jahrbuch 1969*. Düsseldorf.

HOFFMANOVÁ, Jana. 1997. *Stylistika a* Praha: TRIZONIA. ISBN 80-85573-67-9

ČECHOVÁ, CHLOUPEK, KRČMOVÁ, MINÁŘOVÁ. 1997. *Stylistika současné češtiny*. Praha: ISV. ISBN 80-85866-21-8

POPOVIČ, Anton. 1974. *Teória umeleckého prekladu: Aspekty textu a literárnej metakomunikácie*. Bratislava: Tatran.

5.2.2. Internetové zdroje

NEKULA, Marek. KARLÍK, Petr. PLESKALOVÁ, Jana (2012–2020). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. [online]. Brno: Masarykova univerzita. [cit. 2022-05-02].

Dostupné z: <https://www.czechency.org/>

Internetová jazyková příručka [online] (2008–2021). Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR. [cit. 2022-05-02]. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/>

Duden (2020) [online]. Bibliographisches Institut [cit. 2022-05-02]. Dostupné z:

<https://www.duden.de/>

Digitales Wörterbuch der Deutschen Sprache [online]. Berlin-Brandenburgischen Akademie der Wissenschaften. [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: <https://www.dwds.de/>

5.2.3. Tematické zdroje

Slackline. In: *Wikipedie*. [online]. [cit. 2022-05-02]. Dostupné z:

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Slackline>

Slack CZ. [online]. [cit. 2022-05-02]. Dostupné z:
<http://www.slack.cz/homepage/page?name=vitejte>

SLACKTIVITY. 2016. *Slackline-Tutorial: The RookieRope*. YouTube video. [2022-05-02]. YouTube video. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=vjj06kjNf1s>

HANUŠ KUCHAROVÁ, Anna. 2020. *Od slackline k tiché radosti*. Brno: Jota. ISBN 978-80-7565-654-4

6. Přílohy – výchozí text